

ED. CĀLĪTIS

MŪŽA MAIZE

Komedija trijos cēlienos

J. Rozes izdevums Rīgā, Kr. Barona ielā Nr. 5

Ed. Cālītis

Mūža maize

Komedija trijos cēlienos

Rīgā № 1938

J. R o z e s i z d e v u m ā

PERSONAS:

Jorens Dalģis, saimnieks atraitnis
Roberts, tā dēls, 12—14 gadu vecs
Marga Trence, saimniece Dalģos, vēlāk sieva
Sofija, viņas māte
Kārlis Služa, mājskolotājs
Roblapis } Dalģa kaimiņi
Verga }
Anna, kalpone
Pēteris, priekšstrādnieks Dalģos
Skātuve: dzīvojamā istaba Dalģos.

PIRMAIS CĒLIENS.

Skatuve: Dzīvojamā istaba Daļģos.

Pirmais skats.

Marga. Jorens.

Marga. (Kārto ziedus traukos un liek tos uz galda, sienas plaukta u. t. t.).

Jorens. (Ienāk, Margas nemanīts. Pieiet tai no muguras puses un paceļ rokas, lai to apkamptu). Mana čaklā bitīte jau ziedos! —

Marga. (Iekliedzas un atraujas atpakaļ). Fui, kā jūs mani nobaidījāt!

Jorens. Nu, nu, nu... Kādēļ tad tā nogrimt darbā un aizmirst visu citu pasaulē?

Marga. Vai, kā nu sirds pukst...

Jorens. Lai viņa pukst! Tas viņai arī jādara. Es vēlētos... es vēlētos, kaut viņa allaž tā pukstētu... prickš manis. (Stiepj rokas pret Margu).

Marga. (Atkāpjas). Vai Dieviņ! — ja viņa allaž tā pukstēs, tad vienreiz tā pavisam izleks no krūtīm.

Jorens. Jā, manās rokās. Es šatveršu viņu kā putniņu un — un — — Marga, miļā! Man nav vārdu, ar ko izteikt, kā es tevi mīlu. Tik to es zinu, ka neviens cilvēks pasaulē vēl nekad nav tā milējis, kā es tevi. Tu pavēri man jaunas debesis. Tu esi saule šais debesis.

Marga. Nerunājiet tā, nerunājiet tā!.. Jūs mulsinat mani.

Jorens. Kādēļ tu uzrunā mani kā svešnieku? Sauc mani vienkārši par Jorenu. Es to tā vēlos.

Marga. Es esmu nabaga meitene, neaizmirstiet to. Un nav labi, ka jūs — —

Jorens. Nabaga?! — Tu esi bagātāka par visas pasaules bagātniekiem. Tava maigā sirds, tavs miļlais smaids,

tavas acis vairāk verts, kā visas pasauls bagātības. — Ja tev nav mantas, tad tādēļ tu neesi nabaga.

Marga. Tā jūs gan sakāt, bet —

Jorens. Kas ir manta? bagātība? Man viņas pa pilnam. Daļģi, Vergas! — bagātākas dzimtas visā pagastā kopš seniem laikiem, un tomēr es esmu bijis nožēlojams tukšeniēks, iekams tu nāci manā dzīves ceļā. Tikai tad, kad es sastapu tevi, es sapratu, ko nozīmē laime, ko nekāda bagātība nespēj dot. (Apliek roku Margai ap pleciem un maigi spiež to pie krūtīm). Mana Marga, mana dārgā!

Marga. Ai, tā nē! laidiet!..

Jorens. (Saņem to aiz smakra un skūpsta).

Otrais skats.

Agrākie. Roberts.

Roberts. (Ienāk ar salauztiem ziediem klēpi. Pārsteigts. Strauji pie galda). Te būs tās puķes.

Jorens. (Ātri atlec no Margas). Puika, tu?! —

Marga. Ai! (Aizklāj seju rokām).

Roberts. (Ar dusmām). Te būs tās puķes.

Jorens. Robert!

Roberts. Ko tu gribi?

Jorens. Tas nav labi, Robert! — Pieklājība prasa, lai iekams ver durvis vaļā, iepriekš pieklaūvē. Neviens nevar zināt, kas mūs sagaida aiz aizvērtām durvīm, ja tās atver neaicināts. To prasa pieklājība, Robert!

Roberts. (Tāpat). Kas tad tur nu ko nezināt! Kas tad nezina, ka jūs bučojaties visur un vienmēr, tikko esat kopā. (Grib prēm).

Marga. Ai!

Jorens. (Bargi). Pagaidi, Robert!

Roberts. Nu, ko tu gribi?

Jorens. Tā tev neklājas runāt. Es taču esmu tavs tēvs, un Margas jaunkundze, kas līdz šim tevi kopusi un uz visu labu mācījusi tāpat kā tava miesīgā māmiņa, reiz arī būs tava mīļā māmiņa...

Roberts. Nē, nebūs vis!

Jorens. (Pārsteigts; Margai). Bērns paliek bērns!

Marga. Vai tad tu mani nemili nemaz, Robertiņ?

Roberts. (Vairīdamies). Nē, nebūs atkal vis!

Marga. Robertiņ, vai tad tu negribi, ka mēs arī turpmāk kopīgi lasam pasakas par milžiem un raganām, par tēva delu, kas cinijās ar puķi... ka mēs ganibās meklejām gardās meža zemenes un mellenes... ka mēs...

Roberts. Negribu atkal vis!..

Marga. Robertiņ, miļais! — Vai tad es neesmu tavs draugs? — Vai tad draugu tā var pamest un uz to dusmoties?

Jorens. (Smejas). Gan jau tu nāksi prātīgāks un sapratīsi... Nu, ej vien, ko tur — —

Roberts. (Pie durvīm). Tēt, tēvocis Mārtiņš nāk šurp. Es eju viņam preti.

Jorens. Ko tu teici, tēvocis Mārtiņš?!

Roberts. Jā, tēvocis Mārtiņš un vēl viens vīrs. Man liekas, tas ir — — Es skriešu viņam pretim.

Jorens. (Uztraukts). Pag, Robert! Pag, ko es tev teikšu. Ja tu gribi... ja tu gribi, teiksim... nu, ko tu isteni gribi, lai es tev nopērku?

Roberts. Jaunu plinti, kas šauj lodēm. Tādu, kā kaimiņu Pecim.

Jorens. Nu, labi, tādu plinti tu dabūsi, bet esi prātīgs puika. Tēvocim Mārtiņam tu nestāsi... Tā, saproti — nestāsi nekā, ko tu esi redzējis un dzirdējis. Saproti, tas nav smuki, ka mazi bērni daudz pļāpā...

Roberts. Labi, tēt, es saprotu... (Prom).

Trešais skats.

Agrākie bez Roberta.

Jorens. Verga! — Mārtiņš Verga, manas pirmās sievas brālis, Roberta aizbildnis... Kur tie gadi, kopš viņš nav pie manis bijis, atskaitot svētkus un godības! Kas viņam tagad prātā? Kas viņam tagad te meklējams?

Marga. Nu, redziet tik! — Es jau sen esmu teikusi: no tā nekas nevar iznākt! —

Jorens. No kā nekas nevar iznākt?

Marga. No visas jūsu runas, no jūsu jūsmošanas. — Roberts mani negrib. Tas tagad arī jums pašiem jāatzīst, ka viņš mani negrib.

Jorens. Marga! (Izstiepj rokas pret Margu).

Marga. (Atmet roku, itin kā sistu Jorenam pa pirkstiem). Un tagad nāk jūsu sievas radi. Es zinu, arī tie mani negribēs. Es zinu, viņi nāk manis dēļ un lai jūs, lai jūs — — Kā tad citādi arī lai būtu? Kas tad es esmu viņu acīs? — Nabaga pilsētniece, kas te ieradusies, lai savaldzinātu savos tīklos tādu bagātu atraitni, kāds jūs. (Rūgti smejas). Nē, nē, nesakiet ne vārda vairāk, es zinu to pārāk labi. Tik daudz es arī cilvēkus pazīstu. — Un jūs? — jūs paši arī domājat tāpat. Tādēļ jūs tā uztraucaties par to, ka jūsu sievas radi nāk pie jums...

Jorens. Marga.

Marga. Nekārstiet nagus ap mani, es jūs lūdzu. Es neesmu te tādēļ, lai ar mani spēlētos! —

Jorens. Bet mīļā Marga!..

Marga. Tās visas ir tikai tukšas valodas, jā, par atgriešanos pie zemes, par svētīto lauku sētu... Tagad jums pašiem bail un kauns no savām jūtām un vārdiem. Ko jūs atbildēsiet savam dēlam kungam? un sievas radiem? — Pārdomājiet to, iekams viņi ir šē klat.

Jorens. Bet Marga, mīļā Marga, ko tu runā?! Man bail? — Ne no viena man nav bailes, un neviens no manis arī nekādu atbildi nevar prasīt. — Par Robertu nerunāsim. Tas vēl bērns un domā kā bērns...

Marga. Bet jūsu sievas radi?.. (Sakņub un šņukst, aizklājusi seju rokām).

Jorens. Ar manas bijušās sievas radiem man nav nekādas daļas. — Ak, tu mīļais Dievs! — vai tad es esmu tik vecs, ka man vajadzētu atteikties no visa pasaulē: no ģimenes dzīves, no personīgās laimes un pacietīgi gaidīt nāvi? — Nē, Marga, neraudi! Ja arī visa pasaule apkārt apgrieztos, es tevi neatstāšu! Tu esi mana mīļā meitene, mana vismīļākā un būsi mana mīļā sieviņa, lai kāds saka ko grib. Tikai neraudi. Tā, es neslaucīšu tavas actiņas. Tikai neraudi, esi prātīga un palaidies uz mani.

Marga. (Paceļ galvu, pasmaida ar saraudātu seju). Magnus asinus!*) (Ātri prom).

*) Magnus asinus = liels ēzelis.

Ceturtais skats.

Jorens viens.

Jorens. Ko viņa teica? — Mag—nus?.. Kādēļ viņa nesauc mani mana paša vārdā par Jorenu? — Ak, jā! tā jau gan saka, ka mīlam bērnam esot daudz vārdu... Tā tad viņa tomēr mīl mani! — Marga! — Nabaga meitene! tik daiļa, tik mīļa tu esi un tomēr arī tik nelaimīga. Jā, nelaimīga. Es saprotu tevi, manā dārgā! — tas nav joks, pavadīt visu mūžu, visu spīgto, jauko jaunību — trūcumā. Allaž justies kā zvēru tramdītam medijumam. Tā var pazaudēt ticību cilvēkiem. — Bet tev bus viņu atkal atgūt, šo zaudēto ticību. Se pie manis, pie sava Jorena tu atkal to atgūsi un drīz vien pārlicināsies, ka bagātība nav nekā, bet sirds šķīstums un tikums ir viss! (Pie durvīm klauvē). Verga! (Sarausta svārkus; satraukts). Nu, lai tad nu arī notiek. (Sauc). Jā. Iekšā!

Piektais skats.

Jorens. Verga. Roblapis.

Roblapis, aiz tā Verga. (Ienāk; apjucis; joviali). Vai drīkstam?

Jorens. (Arvienu vēl satraukts; pakalpīgi laipni). Lūdzu, mani kungī, lūdzu, mani kungī!

Roblapis. (Brītiņu vēro istabu; konfuzi iesmejas un stomās, kur likt spieķi un cepuri; beidzot nostāda spieķi istabas kaktā un uz to cepuri). Liksim tepat...

Jorens. Jā, noliec vien turpat.

Roblapis. (Smiedamies). Jā, jā, kaimiņ...

Verga. (Ienācis tūdaļ nosēžas pie galda, noliek cepuri sev priekšā un bungo pirkstiem pa galdu).

Jorens. (Roblapim). Lūdzu... lūdzu, apsēdies, kaimiņ, būsi viesis.

Roblapis. Ja-am... hm. (Sēžas). Brīnum jauki, brīnum jauki. Taisnī kā uz kāzām vai precībām. (Joprojām groza galvu un vēro istabu). Mēs, neko nezinādami, tomēr istā laikā atnācām.

Jorens. (Vēl vairāk mulsdams). Kā tu to domā, kaimiņ?

Roblapis. Neko, tāpat vien... Jā, dzirdēja jau dzirdēja ļaudis runājam, bet nu pats savām acīm redzu, ka ir gan ko redzēt un runāt. (Vergam). Es skatos, nu jau tu, cilvēks, Daļģos nevarēsi vairs ne nosplauties, ne degunu nošņaukties, he, he, he.

Verga. (Atmet roku). Ko nu, pasakas! —

Roblapis. Kur tu spļausi, kur tu ko darīsi? — Visas maliņas spīd un laistas vien! — Puķes uz galda, puķes uz skapjaugšas...

Verga. Ko nu, pasakas! — Mes, darba ļaudis, to nevaram.

Jorens. (Saņemdamijs). Un tu redzi, ka var gan! Puķes?! Vai man puķes ko maksā? — Paskaties dārzā: kur agrāk auga dadži un nātres, tur tagad zied puķes. Plūc cik gribi, pušķojies cik gribi! Tas man nemaksā nekā. Bet acij tikamāki un sirdij labāk.

Verga. Ko nu, pasakas! —

Roblapis. (Pieceļas; uzsit Jorenam uz pleca). Jā, kaimiņ, to es tev saku: ne mana cūka, ne mana druva! Neba es tevi iešu mācīt! Neba tādej mēs šorit ar Vergu iegriezāmieš tavā setā! Dzīvo, kā pats redzi un gribi. Kad mēs toreiz ar Vergu uzņēmāmieš to aizbildņu amatu, es jau tūdaļ domāju: vai nu Daļģis, tads stiprs un veselīgs virietis, ilgā nodzīvos bez sievas? — Nu, ka nenodzīvos. Bet tu uzņēmies tikai nepatikšanas vien...

Jorens. Ak, tad tāda tā lieta?! (Uzlec kājās, sagatavojies aizstāvēties).

Roblapis. Neņem ļaunā, kaimiņ, ka es saku visu tieši ārā, kas uz sirds. Ļaudis jau sen trin mēles ap tevi, bet kas man par to?! Es nekad neesmu ļaužu tenkas klausijies, bet tagad es domāju — mēs abi ar Vergu, tavu švāģeri, norunājam: reiz taču mums pašiem jāredz, kas tad tur istī notiek! (Vergam). Vai nav tiesa, kaimiņ?

Verga. (Apstiprinot paloka galvu un atmet roku).

Jorens. Ak, tad tāda tā lieta!

Roblapis. (Smej). Neņem ļaunā, kaimiņ, — ko es esmu no laba prāta uzņēmies, tas man arī jāpilda. — Bet nu es redzu, tu esi tikai cēlies. Vareni cēlies. (Vergam). Vai nē, kaimiņ, Daļģis ir cēlies? —

Verga. Ko nu, pasakas!

Roblapis (Jorenam). Nesaki neko: tu esi vareni cēlies! — Uz sievietēm tev vienmēr bijis nags. Jā, jā, jā, nemaz neliedzies. Es tevi pazistu, vecais grēka gabals!

Jorens. Mani kungi, ja jūs tā... ja jūs tā domājat un runājat, tad man pietrūkst vārdu, ko jums atbildēt.

Verga. Pasakas!

Roblapis. Neizlicies nu, kaimiņ!..

Jorens. Par mani jūs varat domāt un runāt, kas vien jums patik, bet viņu neaizkariet! — Es jūs gauži ludzu! — Viņa ir daudz par labu, lai jūs ap to trītu savas mēles.

Roblapis. Nu, nu, nu, kaimiņ... Vai mums naida vajag?! — Ja mums nebūtu pienākums skatīties, lai taviem bērniem nav jācieš, tad — —

Jorens. (Ātri). Par maniem bērniem esiet bez raizēm! No tā, kas tiem pienākas, neviens santims neies zudumā. Neviens santims! — Ak, tu miļais Dievs! vai tad es iešu savus bērnus aplaupīt?! Bet viņu — lieciet mierā.

Verga. (Pieceļas). Ja tu tā saki...

Roblapis. (Vergam). Vai nav tiesa, kaimiņ? — Es tūdaļ teicu: lieciet Daļģim mieru! Lai viņš dara ko grib, bet bērnu tiesu viņš neaizkārs... Vai tie nebija mani vārdi?

Verga. (Groza cepuri rokā). Es jau arī neko, bet likums paliek likums. Kas bija manas māsas, tam jābūt viņas bērnu.

Jorens. (Priecīgs). Pag, švāģer, ko tu to cepuri pa nagiem spaidi? — Dod viņu man šurp un sēdi. (Roblapiam). Sēdies, kaimiņ! — Jūs gan esat dzirdējuši ļaudis runājam un arī paši, ka es skatos, esat daudz runājuši līdz un galvas laužījuši, bet paši savām acīm vēl nekā neesat redzējuši. — Nu, sēzaties taču! — Vai jūs esat kāds viņu redzējuši?

Roblapis. (Sēzdamies). N-nē...

Jorens. Kad jūs viņu redzēsiet... Viņa ir tik... viņa ir...

Roblapis. Nu tik neieved arī mūs kārdināšanā.

Jorens. Nu, es neteikšu vairāk ne vārda. (Pie durvīm pa labi). Margas jaunkundz...

Roblapis (Vergam). Sēdi, kaimiņ, kad tev liek.

Verga. Ko nu! (Apsēžas).

Jorens. (Sauc). Margas jaunkundz, vai jūs tur esat?

Roblapis. Vai nu to maz vajadzēja, kaimiņ? — Labāk būtu pacienājis mūs ar kādu lāsiti stiprā, ka nu mēs nākuši esam, bet — e.

Jorens. Arī to panāksim! (Sauc). Margas jaun kundz, lūdzu ienāciet pie manis. (Ver durvis ciet. Viesiem). Es gribu, lai jūs paši spriežat pēc tam, kad jūs būsiet viņu redzējuši...

Sestais skats.

Agrākie. Marga.

Marga. (Durvis pa labi). Jā, saimniek.

Jorens. Margas jaun kundz... Nāciet vien tuvāk, nemaz nebaidieties: tie mani kaimiņi. Viņi grib jūs redzēt.

Marga. (Konfuzi). Mani redzēt?

Roblapis. Kam nu to vajadzēja, kaimiņ?

Jorens. Es iepazīstināšu: mana saimniecības vadītāja un tie mani kaimiņi: Roblapis un Verga, mans švāģeris, manas nelaiķes sievas micsīgs brālis. Tā. — Apsēdieties. Apsēdieties, Margas jaun kundz...

Marga. (Aizsedz seju ar prickšautu). Fui, mankauns...

Roblapis. (Viegli velk viņas roku nost no sejas un sev tuvāk). Nekaunieties vis, jaun kundz. Mēs jums nekā ļauna nedarīsim, mēs tikai tā — —

Jorens. Šie kungi, Margas jaun kundz, nevar saprast, kā jūs — —

Roblapis. (Pārtrauc). Tss! — ne vārda vairāk! — Ko tad mēs, zemnieku cilvēki, vispār saprotam un varam saprast?! Nemaz neklausieties uz viņu un apsēdieties te man blakus, jā!

Marga. Es tiešām nezinu...

Roblapis. Sēdiet vien droši uz manu atbildību un uz viņu nemaz neskatieties.

Jorens. (Balsi paceļot). Nu, labi, ja tā tās lietas, tad mēs varētu arī ko iebaudīt. Kaut ko stiprāku jūs vēlējāties? Margas jaun kundz! —

Marga. (No Roblapja atsvabinādamās). Jā, saimniek!

Jorens. Pagādājiet mums vispirms ko stiprāku un — un, teiksim, lai Anna pacep spēki ar olām. Iebaudīsim uz to iepazīšanos ko Dievs devis.

Marga. Jā, saimniek.

Jorens. Lai Anna par visu to gādā, bet jūs pate nāciet atpakaļ. Šie kungi vēlas ar jums tuvāk iepazīties. Sēdēsim visi pie viena galda, parunāsimies un —

Marga. Jā, saimniek.

Jorens. Nu, jā, ejiet un pasakiet to Annai.

Marga. Jā, saimniek. (Prom).

Septītais skats.

Agrākie bez Margas.

Jorens. Nu-ū, ko nu jūs teiksiet?

Verga. Ja-m. Lauku dzīvei mazliet tā kā par sīciņu liekas. Ja vajadzēs robā stāties, neizturēs.

Jorens. Pieņemsim, ka viņai tas arī nebūs jādara.

Roblapis. (Strauji uzsit ar plaukstu uz ceļgala un smiedamies pieceļas.) To es saprotu, jā, to es saprotu! — Joren, tu vecais grēka gabals, nu tu atkal esi parādījis savu mākslu!

Jorens. Kādu mākslu?

Roblapis. Nesaki nu tu man! — Saimniecības vadītāja, kā tad! Bet roku pie darba nepieliks. Šo joku mēs saprotam, Joren! (Vergam.) Vai nē, Vergas tēv, to mēs saprotam!

Verga. Jā, khm, khm...

Jorens. Mani kungi! Es vēlreiz uzsveru, ka nekādas mākslas, nekādu joku te nav. — Margas jaunkundze ir pārāk cēla, pārāk tira jaunava, lai kāds iedrošinātos par viņu domāt šā, vai tā. Jā, viņa tikla, nevainīga jaunava, to es jums varu apzvērēt.

Roblapis. Joren, Joren, vai patiesi tev vecuma dienās būs jāsaņem atmaksa par tava mūža daudzajiem grēkiem?!

Jorens. Es nesaprotu, ko tu runā.

Roblapis. Tu sapratīsi gan, ja vien gribēsi! — Neizliecies taču tāds muļķis! — Taisni tās sievietes, kas tiklas un nevainīgas ir akurāt līdz kāzu naktij, taisni tās ir tās istās. Gan tu redzēsi, Joren!

Jorens. Es tevi lūdzu!

Roblapis. Nekas, nemaz neieplēt tā acis uz mani. Gan tu redzēsi!

Verga. Vai tu nopietni precēsi viņu?

Jorens. Es? — Varbūt es apprecu arī viņu. — Mani kungi! — pirmiņ jūs abi atzināt, ka man būtu jāprecas. Manas prāvās saimniecības dēļ, manu nepieaugušo bērnu dēļ... Bet es zinu, ka jūs bijāt gaidījuši, ka es precēšu kādu jaunavu no mūsu pašu pagasta...

Roblapis. Kas tiesa, tas tiesa!

Jorens. Bet tā kā nu tas nav noticis, tad tagad sacēlies viss šis tracis ap mani un Margu. — Arī es esmu kadreiz domājis tāpat, kā jūs domājat vēl tagad, bet pēc ilgas pārlikšanas es esmu nācis pie gluži citādām domām. Ko manā dzīvē varētu ienest kāda no tām jaunavām, kuras mēs visi pazīstam? Nekā cita, kā to, kas jau ir viņu pašu mājās tagad: mazlietiņ paviršības, mazlietiņ slinkuma un labi daudz uzpūtības un iedomības.

Roblapis. Nu, vai zini, he, he, he...

Verga. Nenoliec nu tik zemu mūsu sievietes.

Jorens. To es nedaru. Es nolieku viņas mazāk, nekā jūs — pilsētā augušās sievietes. Jā. Marga ir daudzkārt šķīstāka, nesamaitātāka, nekā kura katra no mūsu jaunavām. — Iedomājieties tik, kad viņa te atbrauca, viņa pat nezināja, kā rodas teļi, siveni un citi mājas kustoņi! Nudien, es nemeloju.

Verga. Ko nu, pasakas!

Roblapis. Tie tik ir joki!

Jorens. Nudien, ka es jums saku! — Viņa domāja, ka tos izper tāpat kā putnus. Viņa meklēja ligzdas, kur govīs un cūkas dēj olas, lai tās pievāktu līdz peramam laikam. Nudien!..

Verga. Pasakas! Tam nu es neticu ne par ko.

Roblapis. Bet tagad, Joren? Vai arī tagad viņa domā tāpat?

Jorens. Nē, tagad viņa zin visu.

Roblapis. Joren, vecais grēka gabals, tev ir laime! — Nu, nu-u, kā tu viņai to visu izskaidroji?

Jorens. Ko tu gribi?! — viņa taču ir mācīta sieviete. Smalki mācīta. Kad tik jūs zinātu, kā viņa tūdaļ ņēma mācīt manus bērnus! Nepietika ar to vien, ka tiem tūdaļ vajadzēja ģērbties tīri un spodri, bet arī grāmatu mācībās tā ņēma tos priekšā vēl vairāk, kā dažs labs skolotājs. Un

es viņai pilnīgi piekritu! — mūsu bērni nav sutami skolas, īpaši pilsētu skolās. Lai tie neatradinātos mīlēt mūsu zemi, kas mūs visus baro un stiprus dara, tie mācāmi tepat mājās. — Tādēļ es pieņemu saviem bērniem mājskolotāju.

Verga. Pasakas!

Roblapis. Ko tu pieņēmi?!

Jorens. Mājskolotāju. Tas ir students. Šodien viņš būs te.

Roblapis. Jā, to tikai bagātais Daļģis var!

Jorens. Nē, to var kurš katrs no mums. Tas tāpat, kā ar tām puķēm un spodribu, ko jūs pirmiņ te apbrīnojāt un, vaļsirdīgi runājot, arī apsmējāt. Bet to es jums varu teikt: tikko Marga pārkāpa šo sliekšni, te viss sāka mirdzēt un laistīties. — Kā es dzīvoju agrāk! Visas malu malas piemētātas ar vecām pastalām, zeķēm un virvju galiem. Putekļu aruma kārtā uz grīdas un visas malās. Pašam apnika un no citiem kauns bija. Bet tagad paskatieties! Un ko es esmu nokavējis? Neko. Darbi iet paši no sevis uz priekšu.

Verga. (Pieceļas ar dusmām.) Pasakas! — To tu nu man nestāsti, ka mana māsa būtu netīri dzīvojusi un nebūtu tevi apkopusi.

Jorens. Lūdzu piedošanu, švāģer! — Kad mana neaizmirstamā vēl bija starp mums, — lai Dievs piedod man grēkus! — ne vienu ļaunu vārdu es nesaku. Bet tie gadi, mīlo švāģer, kopš es dzīvoju viens! —

Verga. (Tāpat.) Tu biji tāpat apkopts, apmazgāts un aplāpīts, kā mēs visi kurš katrs un kā tas pienākas. — Un savu grasi naudas lai iekrāji.

Roblapis. Kas tiesa, tas tiesa.

Jorens. Bet tie gadi, kopš es esmu viens. Apdomā tik tos gadus, mīlo švāģer!

Verga. Pasakas! Nestāsti tu nu man, es gan zinu, uz ko tas bij tēmēts. — Tu tikai savu mūžu esi auša bijis tādēļ, ka tev labāka zeme, nekā mums citiem. Vienumēr tu esi citiem uz deguna kāpis un kāp arī tagad vēl, vecuma dienās.

Roblapis. Kas tiesa, tas tiesa, kaimiņ!

Jorens. Bet mīļie kaimiņi, mīlo švāģer...

Verga. Nesauc mani tā. Tagad tev citus vajadzēs tā godāt. Jā. — Kas man: precī ko gribi, ved mājā studentes, ved mājā vagares un piķierus, lauz vai kaklu aiz lielas iedomības, bet mirušiem godu nelaupi, to es tev cieši aizliedzu! — Jā.

Jorens. Bet mi-ī...

Astotais skats.

Agrākie. Anna.

Anna. (Ienāk no labās ar paplāti rokās, uz kuras degvīna pudele ar glāzēm. Galva pārsieta ar baltu lakatu, zem kura redzams uztūcis vaigs.)

Roblapis. (Mierinādams Vergu.) Kam nu to, kaimiņ. Kam nu tik strauji? Izrunāsimies kā vīri un kā vīri arī šķirsimies. A-re, Anna atnesa arī pudelīti.. . (Izņem Vergam no rokām cepuri un kar to uz skapja stūra.)

Verga. Es daudz ko varu panest, bet kad manu pamīliju aiztiek — —.

Roblapis. Kas tiesa, tas tiesa, kaimiņ. Sēdi nu atkal uz vietas.

Verga. Kad mirušus sāk paļāt — —.

Roblapis. Kas tiesa, tas tiesa. Ja jau mēs paši savu pamīliju neaizstāvēsim, kas tad šo aizstāvēs?! — Bet arī Jorens nemaz tik ļauni nedomāja, kaimiņ. Klausies, ko viņš saka: viņš pats par saviem atraitņa gadiem sūstījies! Un to nu tu nevari viņam ņemt ļaunā. Apdomā tik pats, kā tie tev apniktu, ja tevi — nedod Dievs! — piemeklētu tāda pat liksta! Kas pie sava sānkaula pieradis, tā sakot, rītā un vakarā, tam grūti bez tā iztikt. — Tā, sēdi rāms un nogaidi, kas būs tālāk.

Jorens. (Tikai tagad ierauga Annu.) Ko? — tu te? Kur tad jaunkundze?

Anna. (Visu laiku rīkojusies ap traukiem uz galda. Atbild uz Jorena jautājumu ar galvas locīšanu un zīmēm.)

Jorens. Kur? — Virtuvē?

Anna. (Atbild tāpat.)

Jorens. Ko nu te māžojies? Atbildi vārdiem, kad tev prasa.

Roblapis. Liec, Joren, viņu mierā. Vai tad tu neredzi, ka meitiešam vaigs uzpampis.

Anna. (Norauj apsienamo no galvas.) Jaunkundze aizgāja uz kūti meklēt olas vistu ligzdās. — Nu, ja jūs tā gribat zināt! (Mauc pārsienamo atkal galvā.)

Jorens. Ko, olas meklēt vistu ligzdās? Un mājās nav citu olu, kā tikai tās, kas ligzdās?!

Anna. (Rausta plecus.)

Jorens. Un jaunkundze pate gāja tās meklēt?! Pasargi Dievs, to kaunu! — Bet kādēļ tad tu to nedariji? Kādēļ tu negāji olas meklēt?

Roblapis. Liec, Joren, viņu mierā. Slimu cilvēku nenākas satraukt.

Anna. (Norauj pārsienamo.) Kad es esmu slima? — Kad man zobi sāp? — Nekas, arī jaunkundzei gredzeni nenobirs, kad tā ko padarīs pate. Tā nu nav nekāda māksla citus komandēt, citus rīkot. — Bet nu redzēsim, vai viņa kādu olu atradīs! — Es gan zinu, kur mūsu vistas dēj, bet redzēsim, vai jaunkundze arī to zinās. (Mauc pārsēju galvā.)

Jorens. (Saķer galvu rokām.) Tu taču vismaz pateici, kur vistas dēj?

Anna. (Purina galvu.)

Jorens. Ko, arī to nē?! Ak, Kungs, ak, Kungs! Un jaunkundze pate tagad bradā pa kūti olas meklēdama! Ak, Kungs, ak, Kungs!

Anna. (Norauj apsēju.) Kad viņa ir saimniecības vedēja! — Kā tad es, vienkārša kalpone, zinu: mūsu raibā pūcite dēj zem govu siles, mazā melnā teļu aizgaldā, vecā baltā —.

Jorens. Zem govu siles... teļu aizgaldā?..

Anna. Es zinu, kur katra vista dēj; bet es te mājā neesmu nekas. Tagad, kopš šī pilsētas jaunkundzite še, es neesmu vairs nekas.

Jorens. Ak, Kungs, ak, Kungs!.. Zem govu siles un teļu aizgaldā... (Ātri prom pa labi.)

Devītais skats.

Agrākie bez jorena.

Anna. (Beigusi kārtot traukus uz galda.) Tā, tas nu būtu tas! (Paplāti patur rokā.) Tagad nu saimnieks ies palīgā jaunkundzei vistu ligzdas meklēt. Tie tik būs joki, ja viņi par abiem neatradīs nevienu olu! (Smejas. Lēnam virzas uz durvīm pa labi, tad griežas atpakaļ.) Ko es jums gribēju vaicāt. (Vergam.) Jūs esat mūsu saimniekam rada. Es zinu, tās pašas lietas deļ jūs arī esat šurp nākuši. — Vai viņš precēs viņu?

Verga. Ko nu, pasakas!

Roblapis. (Annai; ātri.), Bet sieniet taču savu laktu ap galvu! Jūs sasaldēsiet savu slimo zobu.

Anna. (Izmet no mutes priekšmetu, ko tā tur turējusi, lai atdarinātu satūkumu.) Pti-i, man zobs nemaz nesāp! Es tik tāpat izlikos slima, citādi te nekur miera nav. Viens stumda un bīda šurp, otrs turp. Kad dara to, ko teicis saimnieks, tad tas nav pa prātam jaunkundzei, bet kad dara to, ko likusi jaunkundze, tad iznāk pavisam aplam. (Vergam.) Ak, tad jūs domājat, ka precēt viņu neprecēs vis? — Es arī tā domāju. Gan jau apņiks tāpat, kā dažāda laba.

Verga. (Sniedzas pēc degvīna pudeles.) Man liekas, te mēs nekā vairāk nesagaidīsim.

Roblapis. Nu, redzi, kaimiņ, kāda dzīve atraitnim. Mēs abi, es domāju, to neizturētu ne vienu gadu.

Anna. Es nesaku, ja jau tur būtu kas, bet tāda maža, sičiņa. Tik vien tik ir, ka tas sievišķa vārds. Man lai nestāsta, es labi zinu, kas mūsu saimniekam patīk. — Ak, tu Kungs! — es taču nedzīvoju Daļgos pirmo dienu! Un ar mani sākumā bij tāpat. Anniņ, Anniņ! — Anniņa šurp, Anniņa turp. Ko es dariju, viss bij labi, ko gribēju, to dabūju. Līdz kamēr uzkulās šī te. Tikai nu vairs nekā pa prātam izdarīt.

Roblapis. (Izdzēris degvīnu; maizi pieēzdams.) Bet nu... bet ja nu saimnieks tomēr apprec šo pilsētas jaunkundzi?

Verga. Es domāju, kaimiņ, dzersim vēl uz otru kāju un tad iesim. (Lej degvīnu.)

Roblapis. Jā, ja nu viņš tomēr apprec?!

Anna. Acis es viņai izskrāpēju, šai raganai! — Lai tad notiek kas notikdams, bet dzīvu es viņu neatstāšu. — Es tik nezinu, kas tā ir par burvību, ar ko šādas sievietes savaldzina vīriešus! Stulbi viņi paliek, muļķi viņi paliek! — Vai tad es nedariju visu viņam pa prātam? — Ko viņa var vairāk? — No saimniecības nejēdz nekā. Nezin pat to, kur vistas dēj!..

Verga. (Izdzeris.) Ko nu, pasakas!

Anna. Tās nav nekādas pasakas! — Pasakas es neiešu jums te stāstīt. — Tik tiešam, kā es te stāvu: izkalpinājis viņš mani ir, izvārdzinājis viņš mani ir kā nezin ko, bet tagad lai viņš atmestu mani pie mālas kā vecu pastalu?! — Šis, šis pilsētnieces dēj, kas nezina no kurienes nākusi un kur galu ņems. Ne mūžam un ne par ko!

Roblapis. Tu redzēsi, kaimiņ, nu tik būs joki! (Sniedz pēc pudeles.)

Verga. Es domāju, iesim. Vairāk nekā mēs te nesagaidīsim...

Roblapis. Jorens mūms jā sagaida. Vai nu tās olas būs vai nebus, bet tā paslēpus aiziet mēs nevaram.

Anna. Savu jaunību es te esmu pametusi, savas cerības izgaisinājusi... Ko nu lai es iesāku, kur palieku?! (Raud skaļi elsodama.)

Verga. (Ātri izdzer un ceļas.) Es domāju, mēs tomēr iesim!

Desmitais skats.

Agrākie. Pēteris.

Pēteris. (Ienāk pa vidu ar čemodanu rokā. Nolicis nesamo, brītiņu vēro pie galda sēdošos un raudošo Annu.) Labdien, kungļ!

Verga un Roblapis. (Reizē.) Labdien.

Pēteris. (Annai.) Kas tad tev?! — Še, ņem šo somu, nes jaunskunga istabā. Šiverējies ātrāk, nepinkšķi te kā nezina kāda smalka preilene.

Anna. (Raudādama.) Kas man daļas gar tevi un taviem jaunkungiem. Es te vairs neesmu nekā.

Pēteris. Tā? Kas tad tu atkal gribēji būt? Kur tad tas jaunkskungs palika? (Iet pie durvīm un sauc.) Nāciet nu vien iekšā, jaunkskungs. Tepat jau nu mēs esam galā un mājās.

Vienpadsmitais skats.

Agrākie. Služa.

Služa. (Ienāk, cepuri rokā. Klanas pret visiem.) Mans vārds Kārlis Služa. Kuru no jums, mani kungi, man būs gods apsveicināt kā Daļģa kungu?

Roblapis. Daļģa kungu? — Mēs te esam viņa viesi. Viņa paša te nav.

Anna. (Beigusi raudāt.) Saimnieks tūdaļ ienāks. Mājās viņš ir un gaidīja jūs.

Roblapis. Jūs, laikam, būsiet tas mājskolotājs?

Služa. (Klanas.) Jā, man ir tas gods.

Roblapis. (Vergam.) Redzi nu, kaimiņ!.. Pats vēl tik jauns, bet spēj jau citus pamācīt!

Verga. (Atmet ar roku.) Ko nu!..

Anna. (Pakalpiģi.) Ja jūs vēlaties, es pavadišu jūs uz jūsu istabu. To mēs jau vakar izvēdinājām un uzposām uz ef-ef. — Jaunkundze puķes lai liķa ienest jūs gaidot. Vai gribat, iesim!

Služa. Jūs esat ļoti laipna.

Anna. Nu, tad iesim! (Mēģina celt čemodanu.) Vai, cik smags. Nē, to es nevaru pacelt. Kas jums tur tik svarīgs iekšā? Pēter, nes tu jaunkunga somu.

Pēteris. Raudāt, pinkšķēt, tu proti, bet cita gan nekā. (Paņem somu un prom pa labi.)

Divpadsmitais skats.

Agrākie bez Pētera.

Roblapis. Kas zin, jaunkskungam pēc ceļa grūtībām noderētu kāda glāzīte... Jūs taču dzerat degvīnu?

Služa. Dažreiz. Paretam.

Roblapis. Es zinu, studenti visi dzer. Vismaz agrāk tā bij. — Nu, tad lūdzu, sēdieties klāt un iebaudiet, ko Dievs devis.

Služa. Vai tas būs pareizi? Es neesmu pat apsveicinājies ar Daļģa kungu un jau — —. (Kā negribēdams apsēžas pie galda.)

Roblapis. Par to nebēdāriet. Mēs, laucinieki, visi esam vienkārši ļaudis.

Anna. Vai!.. vai tad jaunskungs tā varēs?.. Pag, es atnesīšu kautko uzēdam. Ko jūs vēlaties: sieru, desu, konservus? Kopš jaunkundze pie mums, mums jau viss mājā. Pilsētnieki jau tā nevar, kā mēs. Maizīte un sviests vien drīz apnik. Es tūdaļ! (Prom.)

Trīspadsmitais skats.

Agrākie bez Annas.

Roblapis. (Paceļ glāzīti.) Nu, tad uz satīcīgu sadzīvi šē Daļģos!

Služa. Paldies.

Roblapis. Sakiet man... sakiet jūs man, lūdzami, kā jūs tik jauns...

Služa. Ak, es nemaz tik jauns neesmu, kā izskatos. Es studēju jau ceturto gadu.

Roblapis. Tagad arī?

Služa. Arī tagad. Jā. Ko fai dara?! Jāstrādā, jāpelnā maize un — jāstudē. Es jau esmu izbījis visādās vietās. Kā inteliģentais bezdarbnieks. Gan mežos pie kokrūpniekiem, gan pagastu kancelejās, gan citur, un nu būšu mājskolotājs. Jūs, mans kungs, nevarat ne iedomāties, ko visu es neesmu jau pārdzīvojis! Mūs, tos jaunos, dzīve mēta kā straume skaidu. Te piesviež vienam krastam, te otram, te rauj mūs uz priekšu, nezin kur.

Roblapis. Tikai neskumstiet, jaunekļi! — Nu, metīsim uz otru kāju.

Služa. Es jau arī neskumstu. Gan jau arī es reiz atradīšu savu vietu pasaulē. (Dzer.)

Cetrpadsmitais skats.

Agrākie. Marga. Jorens.

Marga. (Ienāk pa vidu ar groziņu rokā; aiz viņas Jorens. Ieraugot Služu, izbījusies raujas atpakaļ.) Ai!

Služa. (Pārsteigts; pieceļas.) Marga! Tu šē?!

J o r e n s. (Neuzticīgi skatas uz vienu un otru.) Jūs esat pazīstami?

M a r g a. (Ātri mainīdama izturēšanos.) Kāds pārsteigums! Jūs laikam būsiet tas gaidītais mājskolotājs, Služas kungs?

S l u ž a. Jā, Marga. — Bet tu — bet jūs?

M a r g a. (Smejas.) Es? Es, Služas kungs, esmu... esmu... Nu, prasiet Daļģa kungam, kas es šē esmu. (Jorennam.) Daļģa kungs, šis kungs ir mans studiju biedrs. Daži gadi gan jau pagājuši, kopš mēs nebijām redzējušies. Bet nu — —.

J o r e n s. (Apmierināts.) A, studiju biedri! — Tad jo labāk, ka jūs atkal sastopaties vienā pajumtē. Esat sveicināts, mīlais jauneklī. Lūdzu sēdieties, mīlie kaimiņi. Man liels prieks un gods, ka mēs visi te sastopamies sirsnīgā draudzībā un — un (Ar kabatas lakatu slauka acis un pieri.) Anna, Anna! — kāpēc tās olas vēl nav uzceptas?!

(Priekškars.)

OTRAIS CĒLIENS.

Skatuve agrākā.

Pirmais skats.

Marga. Jorens.

Marga. (Rīta tērpā, klāj brokasta galdu.)

Jorens. (No labās.) Labrit!..

Marga. (Nepārtraukdama darbu.) Labrit.

Jorens. Mana čaklā bitīte tik agri jau ziedos? (Skūpstā roku.)

Marga. Agri?! — Ak, tu glaimotājs! Pats viņš jau kopš saules lekta laukā, bet man glaimo. (Strauji apkāmpj un skūpstā.) Mīlais, mīlais. Cik es esmu laimīga te pie tevis! Es neticu, ka pasaulē vēl kāda sieviete būtu tik laimīga, kā es.

Jorens. Nu, nu, nu... Ar laimi, laikam, ir tā, ka viņu izjūt isteni tikai tas, kas spēj aplaimot kādu citu. Tādu laimi, kādu izbaudu tagad es, kopš tu esi pie manis, es neesmu pazinis savu mūžu. Es jūtās kā otrreiz pasaule nācis, es esmu jauns kļuvis. Nē, es negribu pieminēt pagājušo. Bet tomēr, tomēr! — Kāda gan būtu bijusi mana dzīve, ja mēs būtu sastapušies, teiksim, gadus divdesmit, piecpadsmit agrāk. Es domāju, tā būtu bijusi pilnskanīga, kā vislabākā simfonija.

Marga. (Smejas.) Divdesmit gadus atpakaļ tu mani varēji sastapt tikai kā mazu meiteni īsos bruncišos un izpurušiem matiem. Pavisam draišķīgu meiteni, kas nežēlīgi pīfēsās ar zēniem un kurai neviens sēta nebija par augstu un neviens pagrabs par dziļu.

Jorens. Tas taisnība. Es aizmirstu, ka es esmu daudz, daudz vecāks par tevi. Bet tavā tuvumā es kļūstu jauns.

Marga. (Pie galda sēdamās.) Un tā arī labi. Cilvēks ir tik vecs, cik vecs viņš jūtas. Lūdzu, sēdies pie galda. Kafija ielieta.

Jorens. Tu esi burve. Tu veci pārvērt jauneklī. (Apkārt skatīdamies.) Bet kur tad zēni un mūsu skolotājs?

Marga. Ak, viņi vēl nav atgriezušies no rīta pastaigas. — Lūdzu, sēdies! Es nevaru ciest dziestošu kafiju.

Jorens. (Vilcinādamies apsežas.) Vai tad viņi... vai tad viņi savas pastaigas nevar iekārtot tā, kā lai laikā būtu atpakaļ un pie galda?

Marga. Ak, neraizējies par viņiem. Viņi nebūt nav aizmirsti. Savas brokastis tie dabūs, kad atgriezīsies. Arī šīs retas pastaigas ietilpst mūsu zēnu audzināšanā. Tanīs viņi bofanizē, iepazīstas ar dabu pašā dabā, ar zemi, kas mūsu zēniem jāmīl vairāk par visu pasaulē. — Ak, ja es savā bērnība būtu pazinusi šo zemi! Kā tad es viņu mīlētu, kā mīlētu. Bet es izaugu uz akmeņiem un redzu to tikai tagad.

Jorens. Jā, mūsu mīļā zemīte!..

Marga. Krējums? — Kur tad krējums?! — (Skandina ar nazi pie šķīvja.) Anna!.. Anna, mēs gaidam krējumu! (Strauji pieceļas un atver durvis pa labi; sauc.) Anna, vai krējums vēl nav uzvarījis? Mēs gaidam krējumu! (Atbildes nesagaidījusi, griezās atpakaļ.) Ja šai paradīzē zemes virsū ir kas, kas mani satrauc un nervozē, tad tie ir mūsu kalpotāji. (Apsēžas agrākajā vietā.)

Jorens. (Nelaimīgs.) Bet, mīļā, tev jāsaprot, ka viņi pieraduši pie gluži citādas dzīves, nekā tu. Tik ātri viņi arī nevar pārvērsties, bet ar laiku tas viss nāks.

Marga. Viņi to nevar tādēļ, ka negrib. Es redzu viņiem cauri. Viņi nīst mani, viņi neieredz mani un tādēļ kaitina mani visur, kur vien var.

Jorens. Pacieties, mīļā! Ar laiku tas viss izlīdzināsies un būs labi.

Otrais skats.

Agrākie. Anna.

Anna. (Durvis pa labi.) Jūs saucāt mani?

Marga. Jā, gan, es saucu.

Jorens. (Reizē.) Krējumu, Anna, krējumu tu esi aizmirsusi.

Anna. (Ienāk.) Nekā, saimniek, es neesmu vis aizmirsusi. Kā lai es to būtu aizmirsusi? Bet ko tad es varēju

darīt? — tikko biju uzlikusi katliņu ar krējumu uz uguns, tā redzu pa logu: sivenu māte ar visiem siveniem ņemas pa kāpostu dārzu. — Ko nu? — Atstāju krējumu turpat un skrēju dzīt tos laukā. — Es nemaz nevaru saprast, kā viņa varēja izlausties no aizgaldas un iezagties dārzā?!

Jorens. Kā gan citādi, Anna, jūs bijāt piemirsuši aizbultēt aizgalda vārstaļu.

Anna. Nekā, nekā saimniek, šoreiz es gan nebūšu vainīga.

Marga. (Nepacietīgi.) Bet krējumu, Anna. Mēs gaidam to.

Anna. (Aizkārta.) Bet ka saimnieks pārmet man tādas lietas, ka es savu darbu daru pavisām!

Jorens. Nekā es tev nepārmetu, Anna. — Bet nu nes iekšā krējumu.

Anna. Nu, labi, ja jūs nekā nepārmetat, tad es nesīšu arī iekšā. Tikai kāds nu viņš būs, to es nezinu. Kad es ieskrēju no dārza, tad visa virtuve bija dūmu pilna. Krējums bij kūsājis pāri. Bet var būt arī piededzis.

Marga. (Nepacietīgi.) Anna, mēs gaidam krējumu. Savus piedzīvojumus jūs varat stāstīt vēlāk, kad mēs būsim paēduši.

Anna. Tad jā, jele jā! — Ak, tu Dievs! — nekur gan viņai nav tā jāsteidzas, kā pie ēšanas. Stundām un jūdzieniem cauri viņa var vāļāties šur un tur ar grāmatu rokā, bet kad sēstas pie galda, tad visiem jādanco kā uz atspērēm.

Jorens. Bet Anna!..

Anna. Jā, nu šis man te... (Prom pa labi.)

Trešais skats.

Agrākie bez Annas.

Marga. Nē, to es neizturēšu! (Savīsta zalvjeti un nomet uz galda.)

Jorens. Sirsniņ, apmierinies...

Marga. Neviena sievietē, kam ir nervi, to neizturēs! — Tā jau ir atklāta nievāšanās par mani.

Jorens. Tu viņus tikai nepazīsti, šos vienkāršos, atklātos lauku ļaudis. Viņiem visiem un allaž ir tā, kā tas,

kas uz sirds, tas arī uz mēles. Patiesībā viņi tā nemaz nedomā. Ļauni viņi nepavisam nav!

Marga. Tā, vienkāršos, atklātos ļaudīs! — Paldies par šādu vienkāršību un atklātību! Nē, to es negribu ciest. Un jā tu mani kaut mazdrusciņ mili...

Jorens. (Ātri skūpstā roku.) Vai tu vēl šaubies par to, manu dārgumiņ?!..

Marga. Ja tu mani kaut mazdrusciņ mili, tad atsvabinī mani no šādiem pazemojumiem.

Jorens. Jā, kā tu to domā, miļā?.. Es jau esmu viņai aizrādijis un darišu to arī uz priekšu, lai viņa...

Marga. (Nīcīgi iesmiedamās.) P-ā, aizrādijis?! Tas tik būtu jauki, ja mēs sāktu gaidīt, lai šī neciešamā persona liktu vērā tavus aizrādījumus! — Nē, te var līdzēt tikai daudz, daudz stiprākas zāles.

Jorens. Jā, kā tu to domā?

Marga. Tev vajaga viņu atlaist!

Jorens. Atlaist?!..

Marga. Nebisties, es pate atrādīšu kalponi, kas darīs visu, ko es gribu un kas arī starp vienkāršajiem, atklātajiem lauku ļaudīm nepaliks rupja pret mani.

Jorens. Bet apdomā tik... ko ļaudis par to teiks... Viņi teiks... viņi teiks... Man nepavisam negribētos, ka mēs abi nokļūtu ļaužu tenkās mūsu gājēju dēļ...

Marga. Tev negribētos?

Jorens. Viņa tik ilgus gadus nokatpojusi Daļgos. — Ja mēs viņu tagad atlaistu, bez ļaunām valodām tas nepaliktu. — Es tevi lūdzu, Marga!

Ceturtais skats.

Agrākie. Pēteris.

Pēteris. (Ienāk pa vidu un paliek pie durvīm.)

Marga. (Pieceļas; skarbi.) Tā tad tu negribētu?

Jorens. Es tevi lūdzu... (Pēterim.) Nu, ko tu pateiksi?

Pēteris. Es, saimniek, nācu vaicāt, vai man kārtāt rudzu zemi, vai — —. (Stomas un iesāņus raugas uz Margu.)

Marga. Nu, labi, ka es to zinu. (Ātri prom.)

Piektais skats.

Agrākie bez Margas.

Jorens. (Lauza rokas, pavadot Margu līdz durvīm; Pēterim.) Bet mēs taču to vakar vakarā jau parrunājām! — Protams, rudzu zeme jāuzkārtā, kā citādi. Tagad pats pēdējais laiks to darīt.

Pēteris. Jā, mēs jau norunājām gan, bet-e...

Jorens. Nu, kas ir, Pēter?

Pēteris. (Strauji un ar uzsvaru.) Kas ir? — Lūk, kas ir: jūs sakāt vienu, mēs norunājām vienu, bet tad nāk pavisam citas pavēles un es nezinu, ko darīt, ko nē. Jā, lūk, kas ir! — Jūs sakāt: kārtā rudzu zemi, bet jaunkundze saka: nes ārā visas mēbeles un labi pamatīgi izdauzi no tām putekļus. Vai tad es reizē varu darīt šo un to? Lūk, kas ir!

Jorens. Jaunkundze tā teica?

Pēteris. Jā, tā viņa teica. Citādi es šē nestāvētu.

Jorens. Hm... te, liekas, būs noticis mazs pārprātums, Pēter!.. Protams, arī putekļi mēbelēs nav laba lieta... Nē, pavisam arī nē. Bet man liekas, to varētu arī kāds cits. Vai jaunkundze taisni tev to uzdeva?

Pēteris. Taisni man. Pēter, viņa teica, kad nokrit rasa, nes visu ārā... Bet rasa nokrit tikai pēc brokastlaika... Tagad nu es gribu zināt... jā, tagad es gribu zināt, kas te īsti esmu: priekšstrādnieks, kam jāzin par darbiem tirumā un laukā, vai namiķis? — Viņureiz, kad es nebiju notīrijis jaunkundzes sabristās kurpes, arī jūs, saimniek. mani bārāt. Bet es tā neesmu ar mieru. Ja man te jābut par namiķi, tad es nepalieku ne vienu dienu vairs.

Jorens. (Izmisis lauza rokas.) Ak, Kungs, Pēter, ko tu runā?! — Cik gadus mēs neesam kopā sadzīvojuši un nekad vēl neesam ļaunu vārdu pārmijuši. Par ko — —.

Pēteris. Kad es biju priekšstrādnieks...

Jorens. Priekšstrādnieks? — Nu, labi, esi arī tagad un turpmāk tāds. Kas tad saka, ka tu tas neesi?!

Pēteris. Tad es iešu kārtāt zemi!

Jorens. Nu labi, labi, ej kārtā zemi.

Sestais skats.

Agrākie. Anna.

Anna. (Ienāk no labās ar krējuma trauku.)

Pēteris. Un jaunkundze man nevarēs nekā cita pavēlēt?

Jorens. Nu, protams, nu, protams!.. Ak, jā, mēbeles... putekļi. Nu, labi, ej tu mierīgi kārtāt rudzu zemi, bet mēbeles es iznesīšu un iztīrišu pats. Anna man palīdzēs un mēs par abiem padarīsim to, ko grib jaunkundze.

Anna. To nu jūs, saimniek, no manis nedomājiet. Mēbeļu cilāšana nav vis nekāds sievietes darbs.

Pēteris. Tā tad es varu mierīgi iet uz lauka?

Jorens. Jā, ej un dari savu darbu, ka runāts.

Pēteris. (Prom pa vidu.)

Septītais skats.

Anna. Jorens.

Anna. (Ņem no brokasta galda ēdienu un ēd.) Vai, cik tas gards! — To es saprotu: tādus gardumus ēdot un dikā padzivojot jau arī var vaigi ziedēt kā rozes... Jā-ā, ja man būtu bijusi tāda zelta dzivīte!..

Jorens. (Nedroši.) Anna!

Anna. (Turpina ēst.) Nu?

Jorens. Anna, es redzu, ka manā mājā cilvēku starpā vairs nav tās saticības, kas kādreiz bij...

Anna. Nu, kuš!.. Kas tad te būtu tā naida cēlājs? (Slauka pirkstus priekšautā.)

Jorens. Es negribu teikt taisni naida cēlājs, bet... Saki, Anna, kas tev īsti ir pret mūsu jaunkundzi?

Anna. A-ā, es jau domāju!..

Jorens. (Ātri.) Esi vaļsirdīga, Anna! Tāda, kāda tu esi arvienu bijusi visus tos gadus, kopš dzīvo še Daļgos. — Es jūtu, ka viņa tev nepatīk. Daudz reizes es to esmu jutis, ka tu labprāt viņu tā sarūgtinātu, ka tā aizietu no šejienes. Kādēļ, Anna?

Anna. Kas man no viņas ko patīkt? Labi, ka viņa patīk jums, saimniek.

Jorens. Nerunāsim par to! Nerunāsim par mani šoreiz.

Anna. (Ātri.) Ak, tu Kungs! Ko tad man bij darīt? Arī viņas priekšā locīties un zemoties, kā jūs to darāt? — Kādreiz tiri kauns, kā jūs zemojaties šīs pilsētas slampas priekšā! — Nē-ē, no manis jūs to nevarat prasīt. Tas nekad nebus!

Jorens. Anna, es tev aizliedzu par viņu tā runāt!..

Anna. (Neklausīdamās ātri turpina.) Ko es zinu?! — Varbūt tā arī vajaga, varbūt tā arī labi: ja kāds vecuma dienās paliek muļķa prātā un nezina, ko ar savu mantu iesākt, varbūt tad ir pavisam labi, ka rodas kāds gudrāks, kas to pievāc. Ko tad tur daudz vajaga? Mazlietiņ šā un mazlietiņ tā un tādi veči izkūst paši no sevis. (Ļauni smeļ.) Vai tad tas pirmo reizi piedzīvots?

Jorens. (Izmisis.) Es redzu, tu esi ļaunuma pilna pret viņu, bet arvienu vēl neredzu: kādēļ.

Anna. (Nikni.) Kādēļ, kādēļ?!.. Kas tad tur ko neredzēt? — Tadēļ, ka arī es esmu sieviete, tadēļ, ka... Ja gan, kaut arī vienkāršs darba cilvēks, tomēr sieviete. Kur tie gadi, kopš es te biju tikpat kā saimniece mājā un viss, ko es dariju, bij labs. Jūs paši nezinājāt kā tencināt mani, kā slavināt mani un lutināt. Bet kad te ieradās šī — šī, es vairs nederu nekam.

Jorens. Jā-ām, hm... Es biju ar tevi mierā un esmu tāds arī tagad, Anna... Bet ja tu... ja tu, varbūt, esi domājusi ko vairāk, teiksim... Es taču arvienu esmu teicis: mēs varam dzīvot, kā mums patīk, tikai nedomā nekā tāda... Vai es tev neesmu to teicis? — Vai es tevi esmu vilis un mulsinājis ar solījumiem? — Nekad arī nē! Es arvienu esmu teicis, ka mani radi nekad neatļaus man precēt pašam savu kalponi. Nekad, Anna!..

Anna. Tikai tagad es vairs nederu nekam! Tikai tagad es esmu muļķe un prasta. (Raud.)

Jorens. Kas to saka, ka tu esi muļķe? — Savā vietā tu esi bijusi un būs. Tikai esi prātīga. Es zvēru tev, ka tik ilgi, kamēr manas acis būs vaļā, kamēr es būšu saimnieks un valdnieks Daļģos, tu vari dzīvot un dzīvosi, kā esi dzīvojusi. Algu tu dabūsi. Tava mūža maize tev būs. Bet ja nu tu gribi, ja nu tu taisni tā gribi... (Izvelk kabatas portfeli un izņem no tā naudu.) Es tev nekad ne-

esmu aizliedzis... Vai tad tu nepazīsti mani, Anna? — Tikai esi prātīga!...

Anna. (Šņukst un neskatīdamās paņem naudu.) Ja, prātīga... Man jābūt tai prātīgai, kad te nevienam vairs prāta nav...

Jorens. Esi tik tu prātīga un tici man, ka tad viss būs atkal labi un kā bijis agrāk.

Anna. (Beidz šņukstēt, cerību pilna.) Viss būs labi un kā bijis?

Jorens. Tici man: viss būs labi un kā bijis!..

Anna. Un jūs būsiet atkal mans labais saimnieks, mans mīlais papiņš, vai nē? (Mēģina to apkampt.)

Jorens. (Izbijies atkāpjas.) Pa, pa, pa... tā akurāt es to nebiju domājis...

Anna. Un viņai par spīti?! Lai viņa pukojas! Es zinu, ka viņa pukojas, ja jūs esat labs pret mani. Bet lai viņa sper zemes gaisā, vai nē, viss būs kā bijis! — Ak, tu mans mīlais ragainītis...

Jorens. Pa, pa, pa... Es jau tev teicu: ja tu būsi prātīga...

Anna. (Neklausīdamās.) Es varētu nezin ko, lai tik viņu pakaitinātu. To raganu, to viltnieci! Es varētu viņu tā kaitināt, ka tā uz vietas beigta paliktu. — Vai jūs zināt, ka viņa jau tagad jūs krāpj?

Jorens. Ko tu runā?!

Anna. Kā es smējos, kā es smējos, kad es to ieraudziju!.. Bet es domāju: lai! Ja jau jūs pats akls un muļķis esat, tad palieciēt arī tāds. Bet tagad, kad jūs sakāt, ka viss būs pa vecam — —.

Jorens. (Arvien vairāk uztraukdamies.) Ko tu ieraudzīji? Ko tu ieraudzīji, Anna?

Anna. Nu, ka mūsu jaunkundze slepus bučojas ar to otro pilsētas slaistu, ar to studentu.

Jorens. Anna! To tu redzēji?

Anna. Es jau tūdaļ redzēju, ka viņi abi labi un veci paziņas. Tūdaļ pašā pirmajā vakarā, kad tas otrs te atbrauca un es tūdaļ nodomāju: te vajaga kautkam būt iekšā. Tas nav bez viņu abu ziņas un nodoma, ka viņi te abi saradās Daļģos...

Jorens. Viņi kopā studējuši un — —.

Anna. (Smejas locīdamās.) Jā, un kā vēl! Jā, un kā vēl! — Kā es smējos, kā es smējos!

Jorens. (Ļoti nopietni.) Anna, tu varēji viņu nīst, tu varēji turēt uz viņu ļaunu prātu, iekams mēs nebijām visu pārrunājuši, bet tagad tu nedrīksti viņai neslavu celt. — Marga ir tīra un šķīsta, kā nule uzplaucis zieds rīta rasā. Kas par to, ka šis zieds plaucis pilsētas putekļos un ne lauku svaigumā? Marga ir — —.

Anna. Tīra un šķīsta? Viņa? (Smejas.) Kā es smējos, kā es smējos!..

Jorens. Anna, es tevi lūdzu!.. Ja tu... Ja tu man to saki tikai naida dēļ pret viņu, tad mēs tomēr nevaresim vis būt draugi, kā līdz šim. — Kur tu redzēji to, ka Marga, ka Marga ar to?.. jā!

Anna. Kur es to redzēju? — Mūsu jaunajā puķu dārzā es to redzēju. Jā. Jaunkundze grieza ziedus, ko likt vāzēs, bet es biju uzgājusi vecajā dārzā sēku. Es vēl nebiju sākusī pļaut, kad redzu, no istabas iznāk tas students. Nu, kuš, es domāju, te kas notiks un paliku pavisam klusu un micrā. Jā, kā tad! — icraudzījis šo, šis nāk pa taciņu lejā un šai klāt. Ko viņi abi runāja, es nedzirdēju, bet pēc tāda brītiņa šis apkampj šo un — —. Pate savām acīm es to redzēju, nūdien!..

Jorens. Anna, ja tu būsi melojusi!.. Bet ja tas būtu tā, kā tu saki?.. Laukā! — Ar visiem suņiem es viņu izvadītu no savas sētas šo palaidnieku, šo jaunavu pavadēju... (Iet uz durvim; atgriezdamies.) Bet ja nu tu melo, Anna? — Ja nu tu tikai aiz naida pret viņu to saki?

Anna. Kas man jāmelos? Kas man jāzin? — Skatieties un vērojiet paši! Kas zin, arī tagad viņi kautkur mīlinas, kādēļ viņš nav nācis brokastīs? (Ar paplāti rokā taisas novākt brokasta traukus.)

Jorens. (Ātri prom pa vidu.)

Astotais skats.

Anna viena.

Anna. Nu būs vējš! (Atstāj traukus un meklē uz galda gardāko kumosu un ēd.) Es saku, nu tik būs vējš! — Ar visiem suņiem viņu izvadīs no sētas? — Rē, tikai ne to

viltņieci, ne to pērvēto parādību brunčos, bet gan to smu-ko jaunekli, kas arī, nelaimīgais, sapinies viņas valgos. — Es tik nesaprotu, kā šis smalkās pilsētas mamzelītes to visu dabon gatavu?! Kā viņas tā var visiem vīriešiem ap- miglot acis, ka tie ne redz, ne jūt ko. Jā, tā ir māksla! Nu, teiksim, paļauj viņiem drusku vairāk šā un tā, bet vai tad mēs, lauku meitas, to nedaram? Neesam jau arī mēs ar dzelkšņiem apaugušas kā dadži, bet ko mēs par savu labo sirdi varam iegūt, tā ir tikai mūža maize par mūža darbu. Vairāk neko! — Īstais saimnieces gods un cieņa paliek viņām, tām smalkajām, tām... (Klausas; steigā paķer no galda vēl kādu ēdamo un atlec nost no galda.) Tur kāds nāk!

Devītais skats.

Anna. Služa.

Služa. (Ienāk no labās.)

Anna. (Laipni.) Labrīt, Služas kungs.

Služa. Labrīt, Anniņ!

Anna. Cik labi, ka jūs vel laikus ienācāt! — Es tū- daļ būtu nokopusi galdu. Es domāju, ka kungi visi jau paēduši. Jūs taču neesat vēl ēdis, Služa kungs?

Služa. Dievamīžēl vēl nē.

Anna. Nu, tad tik sēdieties klāt un ēdiet. Kafija gan, liekas, būs jau padzisusi, bet tas nekas. Kad cilvēks izsal- cis, tad viņš daudz vis neskatas, bet ņem visu iekšā, kas tik gadas pie rokas. Tā. Ņemiet šito te, šito te. Es gan nezīnu, kā šis ēdiens nosaucams vārdā, bet man liekas, gar- dam tam vajaga būt.

Služa. Tā ir aknu pastete.

Anna. Ak, tā viņu sauc?! Nu, redziet, ņemiet tik to un ēdiet droši. Nemaz nekautrējieties.

Služa. (Nesteigdamies sēžas pie galda un taisas ēst.)

Anna. (Brītiņu noraugas viņā ieinteresēta.) Jūs arvienu tāds bikls, tāds nokaunējies... Es pate nezīnu, kāds īsti: tā kā noskumis, tā kā nobēdājies... Jūs gan arvienu vēl nevariet aprast ar mūsu lauku dzīvi? — Jā, nav jau tā, kā pilsētā. Tagad jau nūgan vēl nekas, kopš te saimnieko Mar- gas jaunkundze, bet agrāk! Ak, tu Kungs! — vai te kāds redzēja tādus smalkus ēdienus un dzērienus. To pašu no-

smalstīto pienu ēdam visi, tiklab gājēji, kā saimnieki un tas pats bij rītos un vakaros. Ja kādreiz galdā bija siļķe vai tas pats sāļtais speķis, ta tā jau bija svētku diena. — Bet nekas, jaunskungs. Dzīvojiet vien. Gan jau arī jūs pieradīsiet un būs labi. Kā tad mēs visi dzīvojam.

Služa. (Ēzdams; laiku pa laikam aizmirstas un runā kājās pieceldamies kā skofēns afsakot uzdevumu.) Tas nemaz nav tā, Annas jaunkundz, kā jūs domājat.

Anna. Kas nu es par jaunkundzi! Ak, tu Kungs, man tīri kauns palika, ka jūs mani tā... Neviens mani vēl tā nebija saucis...

Služa. Es tik gribēju sacīt: tas nav tā, kā jūs domājat... Lauku dzīve man patīk tīri labi. Arī pilsētā visi nesēd pie gašas podiem. Tā laime piekrit tikai dažiem, bet arī es nebiju to starpā. — Es esmu daudz cietis...

Anna. Nabadziņš, tik jauns un jau tik daudz cietis! Man patiesi jūs žēl. Ņemiet vien, ņemiet vien un ēdiet, kas tik jums garšo. Mūsu saimnieks jau bagāts cilvēks un ja viņš grib būt dēvīgs, tad tāds arī. Sirds viņam laba.

Služa. Jā, tā tas ir. Bet ja es kādreiz izskatos noskumis, tad tas nav vis tādēļ, ka es ilgotos pēc pilsētas dzīves, bet — be — te — —

Anna. Nabadziņš!..

Služa. Jā. Cilvēks nedzīvo no maizes vien, sacīts svētos rakstos un tā tas arī ir. Sirds mieru nevienam nevar dot gardi ēdieni, viegla dzīve un viss cits, kas pieder pie materialās dzīves labumiem. Sirds ilgojas pēc sirds, Annas jaunkundz!

Anna. Nabadziņš!

Služa. Bet kād cilvēks redz, kad viņš jūt, ka viņa sirds ilgas nerod atbalsi cita sirdī, kā viņš velētos, tad viņam jāskumst, tad viņš būs un paliks vientulis, lai viņš būtu kur būdams.

Anna. Ak, tu nabadziņš, cik jauki viņš runā! Nu man patiesi jūs žēl. Un ja es varētu kā līdzēt, es apmiļotu jūs kā māte, kā māsa, lai tik jums nesāpētu sirds. (Tuvojas viņam ar nepārprotamu nodomu to apmiļot.)

Služa. (Izbijies vairas.) Pa, pa, pa, ne tik strauji...

Anna. Es gan esmu vienkāršs darba cilvēks, bet nedomājiet, jauns kungs, ka man nav sirds tāpat, ka tām smalkajām, kā tām izgreznotajām. Mana sirds, es jums saku, ja tik jūs to pazītu! Es nevaru ne knisliim pāri darīt, cik man laba sirds! Ja tik jūs gribētu... Es jūs apmīlotu tā un šitā...

Služa. Pa, pa, ne tik strauji!..

Desmitais skats.

Agrākie. Marga.

Marga. (Ienāk un brītiņu klusi noraugas abos.)

Anna. Cik man žēl, ka jūs tā ciešat. Un par ko, jā-saka? Ja jūs gribētu būt prātīgi, jūs paši redzētu, ka nav vērts tā ciest kaut kādas sievietes dēļ, kas jūs negrib. Nudien!

Služa. Par jūsu labo sirdi es nebūt nešaubos, mīļā Annīn, bet man tomēr jāklausa uz to, ko saka mana paša sirds.

Marga. Ak, tā gan, cienijamais Služas kungs?!

Služa. (Izbijies.) Marga!.. Tas viss nelaimīgs pār-pratums...

Marga. Pārpratums, kā jūs izkratāt savu sirdi katrai lauku meičai, katrai kalponei? — Pārpratums, Služas kungs?! —

Služa. Nekas tam līdzīgs nav noticis! — Un tas ir pārpratums, ja jūs domājat, ka tas tā noticis...

Anna. Nu, kas tad bija, Služas kungs, vai jūs reiz esat paēduši? Vai es varu nopost galdu?

Služa. (Annai.) Jā, lūdzu, es nevēlos nekā vairāk. (Margai.) Ticiet man, tas ir pārpratums.

Marga. Nekāda pārpratuma te nav, mans kungs. Jūs tikai parādat šo savu isto dabu. Bet iegaumējiet, es necie-tīšu to, ka jūs... ka jūs lakstojaties ap manām kalponēm.

Anna. Jūsu kalponēm?!

Marga. Kā tad jūs domājat, kas jūs šo esat? — Es negribu dzirdēt, kas jūs šo agrāk bijusi — to es jau esmu līdz apnikumam daudreiz dzirdējusi! — bet kopš es te esmu, jūs esat vienkārša kalpone un vairāk nekā.

Anna. Vai-i! (Izmet šķīvi, un tas saplīst.)

Marga. Un ja jūs gribat šai mājā savu maizi ēst, tad nekad neaizmirstiet to! — Citādi: — durvis vienmēr atvēr-
tas. Ejiet!

Anna. Nu, kuš! — To es vēl gribētu pieredzēt, kura
no mums kurai durvis parādis! —

Marga. Ejiet!

Anna. Nemaz neiepusīeties te kā titaru matīte. Ko
gan jūs domājat? — jūs te vēl neesat nekas vairāk kā es.
Arī jūs esat tikai kalpone, Daļģa kunga kalpone. Jā, tā jūs
esat un vairāk nekas.

Marga. Ejiet, es jums saku!

Anna. (Ar trauku paplāti rokā.) Ko jūs man varat
pasacīt, to kaķis uz astes aiznes. Tāpat arī es jums varu
pateikt: ejiet, ja jums te nepatīk! — Bet jūs neiesiet nekur,
es zinu. Un es arī nē. Daļģa kungs vēl šodien pat apso-
lija man te mūža maizi, ja vien es pate to vēloties un ko
viņš jums solījis, par to es nospļaujos!

Služa. Marga, kādēļ šis tracis? Es vēlreiz apgalvoju,
ka tas viss ir tikai pārpratums...

Anna. (Margai garām ejot rāda tai mēli.) Lai taču
viņa ālējas, lai viņa iztrakojas. Gan jau arī viņai pienāks
diena, kad būs jāmeklē durvis. Jā. Gan jau Daļģa kungam
reiz atvērsies acis, ka šis elefants no sievišķa var tikai viņa
māju sagraut, ne uzcelt. (Prom.)

Vienpadsmitais skats.

Agrākie bez Annas.

Marga. Šī persona, šī riebigā persona.

Služa. (Maigi.) Marga.

Marga. Un jūs? — Arī jūs atrodat par iespējamu laks-
toties ap to?!

Služa. Ekscentriskā persona viņa ir, tas tiesa, bet
tici man, ka es ne ar vienu vārdu ne vismazāko solīti ne-
esmu tai tuvojies.

Marga. Pretīga viņa, es saku. Viņa ir vienīgā, kas
manu mūžu te sarūgtina, vienīgā ko es nevaru ciest un kas
spītīgi pretojas man uz katra soļa.

Služa. Viņa pate bija, kas visu iesāka.

Marga. Tā tad tomēr „visu“?

Služa. Nepārproti atkal mani! Viņa jautāja, kādēļ es tāds noskumis. Ko lai es viņai uz to būtu atbildējis? — Tu pate zini un saproti, ka jautram būt man nav nekāda iemesla.

Marga. Tā, un viņa būs tā, kas jūs uzjautrinās?

Služa. Marga, neesi ļauna. Viņa tā nebūs un arī nevar būt. Tu pate zini, kā es domāju. Es vēlreiz saku: atmet šo divkosīgo spēli un brauksim abi prom. Nekā laba es te neparedzu.

Marga. Runājiet vien, mans kungs, un labi skaļi. Viņa droši vien tagad klausas aiz durvim. (Uzmanīgi paver durvis pa labi, tad iet uz vidus durvim.) Viņa spiego, viņa melo, viņa intriģē. Gatavais velns viņa ir! —

Služa. Es vēlreiz lūdzu tevi: pārtrauc šo komediju un brauksim prom, iekams nav noticis kaut kas negrozami ļauns.

Marga. (Smejas.) Negrozami ļauns? Kas gan tas varētu būt?

Služa. Es nezinu, bet jūtu, ka kaut kas tāds varētu būt.

Marga. Nē, mans kungs. Nekā ļaunāka nav un nevar būt par to, ko jūs man piedāvājat: nabadzību, trūkumu ar nemitīgām raizēm rītdienas dēļ. Šo ļaunumu es jau pazīstu un pie tā neatgriezīšos. Nekad! Neaizmirstiet, ka es vēl esmu jauna un gribu dzīvot. Bet ne kā nemitīgi vajāts meža zvērs, bet kā cilvēks.

Služa. Es strādāšu, es pelnīšu un —

Marga. Un mēs tomēr badosimies. Es esmu iesākusi cīņu par savas dzīves nodrošinājumu. Tā nav viegla bijusi līdz šim un arī turpmāk viņa nebūs viegla, bet es panākšu to, ko gribu — savu mūža maizi.

Služa. (Ar uzsvaru.) Tu taču nemili šo vientiesīgo veci! Es zinu to: tu nemili to.

Marga. Mīlestība bez dzīves iespējas ir blēņas.

Služa. (Beidzot izšķīries.) Bet mūsu bērns, Marga. Kas notiks ar mūsu bērnu, kad tu šo nelietību novedīsi līdz galam.

Marga. Viņš būs labāk apgādāts, nekā tad, kad es paklausītu jūsu neprātībām.

Služa. (Izmisumā.) Marga, apdomā ko dari, apdomā, ko runā! Arī man tiesība uz šo bērnu. Tu nevari, tu nedrīkstī izšķirt viņa likteni viena. Ja tu nepaklausīsi man, ja tu stūrgalvīgi turpināsi šo noziedzīgo rotaļu, es — —

Marga. Nu, ko tad?

Služa. Es... es aizstāvēšu savas tēva tiesības, ja jau vīra tiesību man vairs nav. Es vaļširdīgi atzišos šim vientiesim, ka mēs nebūt neesam šē nejauši sastapušies, ka tu viņu maldini, ka mēs milam viens otru, ka mums jau ir bērns, ka — —

Marga. Tu to nedarīsi!

Služa. Es darišu to, ja man citas izejas nebūs.

Marga. (Ātri paķer no galda ūdens glāzi un ielej to Služam sejā.) Nē, tu to nedarīsi nekad! (Sabrūk un histēriski raud.)

Divpadsmitais skats.

Agrākie. Jorens.

Služa. (Apmulsis purina ūdeni no apģērba.)

Jorens. (Ienāk; pārsteigts uzlūko abus.) Kas te notiek? Marga, mana Marga, vai šis tev — —

Marga. Mīlais, glāb mani no šī uzmācīgā cilvēka, glāb mani...

Jorens. (Bargi; Služam.) Mans kungs...

Služa. (Arvienu vēl purinādamies.) Es gribētu paskaidrot — —

Marga. (Izbailēs; ātri.) Netici viņam, netici viņam ne vārda! Viņš jau draudēja man, nomelnot mani tavas acis. Viss, ko viņš grib un var teikt, ir meli, netici tiem. — Ak, es nelaimīgā! Ak, mēs nelaimīgās sievietes!

Jorens. Mans kungs, man nav vajadzīgi jūsu paskaidrojumi. Es redzu pats, kas te noticis! — Es redzu, ka jums nav bijis kauna aizkārt nevarīgu sievieti, kas pie tam ir mana līgava, tā cilvēka līgava, kas tik viesmīlīgi atvēris jums savas durvis. — Neraudi vairs, Marga, tevī neviens vairs neaizkārs! — Man pietrūkst vārdu šīs nelietības priekšā! —

Služa. (Saņēmis.) Es tomēr vēlos pateikt — —

Marga. Neklausies, neklausies: viņš grib melot!

Jorens. Ne vārda vairāk! Un ne minūti ilgāk manā mājā! Ārā no šejienes!

Služa. (Briņņu stomas neziņā.) Marga, vai ta mums jāšķiras?

Marga. (Apķeras Jorenam ap kaklu.) Mīlais, labais!

Jorens. Vai jūs vēl stāvat še pat?!

Služa. Marga, es domāju, mēs tomēr nešķiramies uz visiem laikiem.

Jorens. Prom, pazūdiet!

Služa. (Iet.)

Trīspadsmītais skats.

Agrākie bez Služas.

Jorens. Neraudi vairs, miļā.

Marga. Ak, cik es esmu nelaimīga!

Jorens. Kādēļ tu neteici man agrāk, ka šis jauneklis tev uzplijas? Es zinu visu: Anna jau man stāstīja.

Marga. Anna?! Ko viņa tev stāstīja?

Jorens. Ak, lai nu palick. Tam tagad nav nozīmes, kad es visu pats redzeju. Ja tu būtu to agrāk teikusi, šis palaidnis jau sen būtu izlidojis no manas sētas. Bet tagad apmierinies. Nu atkal viss būs labi.

(Priekškars.)

TREŠAIS CĒLIENS.

Skatuve agrākā.

Pirmais skats.

Sofija. Jorens.

Sofija. (Manami ieskurbusi.) Tā, ja, znotiņ! Kad mans nelaiķis vēl bija dzīvs, mēs dzīvojām kā Dieva ausī. Mans nelaiķis vienmēr teica: „Sofij,“ viņš teica, „ēd, dzer ko gribi, tavs Gotfrids tev naudu sūtīs.“ Nu, kā? tālbraucēji kapteiņi toreiz bija lieli vīri un naudas tiem bija pa pilnam! Dažreiz uz Ziemassvētkiem es pievāriju cūkas galerta bļodu bļodas. Ko paši nevarējām apēst, to pa Zvaigznes dienu atdevām nabaga ļautiņiem, kadu arī toreiz netrūka. — Znotiņ, pasniedz man to lakatu, ko apņemt ap pleciem. Nezin kādēļ man paliek vēsi, bet no vēsuma es baidos.

Jorens. (Pakalpiģi.) Mūsu gados, miļā sievas māt, vēsums nekad nav patīkams. Arī es dažreiz jūtu sāpes kaulos un tas nav patīkami.

Sofija. Nu, man gan to gadu nav tik daudz, kā dažs labs domā un no istām kaulu sāpēm es vēl neko nezīnu. (Sedzas ar lakatu.) Es tik vispārīgi mīlu siltumu.

Jorens. (Labodams agrāko.) Ko nu es runāju par kaulu sāpēm?! Arī man viņu nav, bet tikai tāpat jūtas tāds kā smagums. — Būs kādreiz jābrauc uz peldēm, vai.

Sofija. Jā, kad jauna sieva mājā, tad par veselību vajaga parūpēties. Tie vairs nav joki. — Bet kas attiecas uz istām kaulu sāpēm, tad mans nelaiķis no tām arī nekā nezīnāja. Viņš gan noslika vēl gados jauns. Mūsu ģimenē gan vispār nepiemīt kaulu sāpes un citādas likstas. — Man tomēr vēl tā drebulīgi, tā nelabi. Vai tur uz galda, es skatos, nav šelķena pudele?

Jorens. Jā, ir. Vai ieliet jums, miļā sievas māt?

Sofija. Vienu glāzīti. Varbūt ka paliek labāk. — Kad mans nelaiķis vēl bija dzīvs, tad mums mājā bija dažnedažādi dzērieni. Dārgi ārzemju dzērieni.

Jorens. (Atnes uz paplātes glāzīti liķiera.) Bet es lūzdu, mīļā sievas māt! Es gan neesmu nekāds dzērājs, bet no savas glāzītes es arī neatsakos. Arī man mājā ir šis, tas.

Sofija. (Dzer.) Mans nelaiķis to teicis nevien mutes vārdiem, bet rakstījis ar vēstulēs: „Ēd, dzer ko vien gribi, mīļā Sofij.“ Tās vēstules man vēl tagad, un ja kāds sauc mani par meli, tad es esmu gatava tam to pierādīt.

Jorens. Ko nu, ko nu, sievas māt! Kas nu iedrošināsies jūs tā saukt.

Sofija. Jā-ā, kādēļ es gribu jums izstāstīt itin visu un smalki par mūsu ģimeni? — Tādēļ, lai jūs neiedomātos nezin ko.

Jorens. Ko nu, ko nu, sievas māt! Es milu jūsu meitu un ar to pietiek, man liekas.

Sofija. Nepietiek vis! Ir jau labi, ka mīl, katram vīram sava sieva jāmīl, bet cik reižu nav bijis jāpiedzīvo, ka līdz kāzām un laiciņu pēc tam vīrieši zvēr tādu mīlestību, tādu mīlestību, ka domāt, šai karstajā mīlestībā zeme un debess sadegs. Bet kas notiek vēlāk? Pirmais vārds, ko tāds karsts mīlētājs met savai sievai priekšā ir — pancka.

Jorens. (Izbijies vairs.) Ko nu, sievas māt. Tādu vārdu Marga no manis nedzirdēs nekad! Fui, nē, nekad!

Sofija. Ielej man vēl glāzīti, znotiņ. Jā, akurāt „pancka“ ir tas vārds, kas tik bieži jādzird no vīriešu mutes. Tādēļ es gribu izstāstīt visu uz to smalkāko par mūsu ģimeni. (Nem glāzīti un dzer.) Mūsu ģimene nav no prastajām. Margu jūs neesat pacēlušī nezin no kādas mēslīenes un pancka viņa nav un nebūs. Savu meitu es pazīstu. Kā viņa mīl savu bērnu, to jums tik vajadzētu redzēt! —

Jorens. (Ātri.) Ko jūs teicāt? Ko Marga mīl?

Sofija. Nu, savu bērnu. Kurai veselīgai un kārtīgai sievietei, kāda mana Marga, ko par pancku neviens nedrīkst saukt, nebūs bērni? — Ak, šis mazais, mīļais kāpuriņš! —

Jorens. (Noliek paplāti uz galda; atgriezdamies.) Jūs aļojaties, Trenca kundze. Margai bērns nekad nav bijis. To es neticu.

Sofija. Ticat, vai neticat, bet es to zinu. — Ak, tu manu dieniņu, kā tad man to nezināt, kad man pašai viņš jākopj un jāaudzina? — Ielejiet, znotiņ, vēl vienu. Es nezinu, vai nepalikšu pavisam slima: siltuma iekšās nemaz dabūt.

Jorens. Bērns? Margai bērns?! Bet es tureju viņu par nevainīgu jaunavu... — Tik tīru un šķīstu, kā rīta rāsas pilicnu zieda pumpurā...

Sofija. (Nesagaidījusi no Jorena prasīto, pieceļas un pate iet pie galda un apsēžas tur pēc tam, kad izdzērusi glāzīti.)

Jorens. Ja tik šķīstu un nevainīgu es viņu turēju...

Sofija. (Iedzērusi.) Nu, mana meita pie tam arī nemaz nav vainīga. Es jau tūdaļ teicu: meitiņ, nekulies tik daudz ar to plikadīdu studentu. Tur nekas labs nevar iznākt, es teicu. Viņš pats sev nevar maizi nopelnīt, kur nu vēl tev un, nedod Dievs, ja vēl kas gadas. Bet ko tu pateiksi jaunībai?! — Jā, vienīgais vainīgais ir tas plikadīda, tāds Služa vārdā saucams, kas sapinās ar meiteni, kamēr pašam nekā nav. (Lej.)

Jorens. Služa? Jūs sakāt, Služu viņu sauc?

Sofija. Jā, tas ir tas vainīgais, ja jūs to gribat zināt. Manai meitai tur nav tik daudz vainas, kā melns aiz naga. Tā tas ir un pie tā es palieku. (Dzer.)

Jorens. Un viņa slēpa to no manis?! Viņa neteica ne vārda arī tad, kad es šo miļo jaunekli izdzinu no mājas. Viņa kūdīja mani to darīt, bet neteica kādēļ.

Sofija. Bet mīlēt viņa mīl savu bērnu, kā reti kada māte! — Kad viņa bija pārdevēja kooperatīvā — cik tad viņa tur pelnīja, jāsmējas skaidri! — bet katru mēnesi sūtīja naudu bērna uzturam. Kas ir, tas ir un melot es neiešu. Un kad viņa atnāca vietā šē pie jums, viņa rakstīja: „Paldies Dievam, tagad manam dēliņam klāsies labāk.“ — Viņa gaužam jūs slavēja kā labu, dēviņu kungu. — Un es pate, braukdama šurp uz jūsu kāzām, atvadoties no mazā es tam teicu; „Nu tu, kunkulīt, reiz esi dabūjis sev labu tētiņu, un tev vairs nebūs jākuļas pasaulē vientuļam un pamestam.“ — Kas ir, tas ir, tā es viņam teicu, kaut arī viņš nekā vēl nesaprot, šis mazais nieciņš. (Picpilda glāzi.)

Jorens. Dabūjis tētiņu? — Smalki šis puika dabūjis sev tētiņu, neko teikt! — Nē, es zaudēšu prātu, es zaudēšu prātu! —

Otrais skats.

Agrākie. Anna.

Anna. (Ienāk ar ziediem rokā; gērbusies kā svētkos; jautri.) Man liekas, saimniek, mums jau nāk viesi. (Sāk novietot ziedus traukos.)

Jorens. Viesi? — Nekādu viesu man nevajaga. Nevienu nelaist iekšā! — Nē, es zaudēšu prātu! — Saki, ka es neesmu mājā. Nevienu nelaid iekšā, Anna.

Anna. Kas tad nu? — Kas to redzējis un dzirdējis, ka jaunais pāris nelaidīs iekšā savus apsveicējus?!

Jorens. Saki, ka es esmu slims.

Anna. Kas tad tam ticēs.

Jorens. Anna, te notiek lietas... Nē, te jau notikušas lietas, no kurām es zaudēšu prātu.

Anna. Nu, kuš, kas tad tās par lietām?

Jorens. Es esmu smalki piekrāpts.

Anna. Kas tad jūs krāpis, saimniek? —

Jorens. Piemuļķots es esmu, smalki piemuļķots. Es esmu pataisīts par izsmicklu ļaužu acīs un tādēļ nevēlos nevienu redzēt. Saproti, nevienu. Dari, ko gribi, saki, ko gribi, bet iekšā nelaid nevienu.

Sofija. Lai gan arī šie dzērieni nav smādējami, tomēr tiem, ko man sūtīja mans nelaiķis, tie līdz netiek. Ak, tu Kungs, kas tie bija par dzērieniem! —

Trešais skats.

Agrākie. Marga.

Marga. (Ātri pārskata skatuvi; steidzas pie Sofijas un izrauj tai no rokām pudeli.) Liec nost! Ne piliena vairāk tu nedzersi!

Sofija. Es tik gribēju drusciņ siltuma dabūt iekšā. Man bija tik nelabi...

Marga. Nerunā niekus. Tu nedzersi, es saku — (Jorenam.) Un tu atļāvi, ka mana māte — —

Jorens. (Demonstratīvi uzgriež Margai muguru.)

Marga. Ko tad tas nozīmē? (Ātri pārliet; Sofijai.)
Tu esi ko samuldējusi! Ārā no šejienes un prom gulēt!

Sofija. Meitiņ, meitiņ, meitiņ!.. Vai tad tu nezini,
ka mani vecie kauli čikst un grab, ja tos neapsilda.

Marga. Nepļāpā, prom gulēt!

Sofija. Iešu jau iešu, tikai nebaries...

Marga (Jorenam). Kā tev nav kauna, ļaut viņai tā
piedzerties? — Vai tad tev nepietika ar to, ko mēs piedzi-
vojām mūsu kāzu dienā?! —

Jorens. (Novēršas un neatbild.)

Marga. Es vēroju jau visu ritu, ka vecene visu ritu
ap pudelēm vien trinas, ap pudelēm vien... Un tu tepat
klāt būdams viņai to atļāvi?! — Kaunies! —

Sofija. Iešu jau iešu, tikai nerāties...

Anna. (Beigusi novietot ziedus.) Kā tad palika, saim-
niek, laist viesus iekšā, vai nelaist?

Jorens. Laid. Lai nāk, lai redz manu kaunu un ne-
godu...

Anna. (Sofijai.) Nu, tad iesim, māt, abas. (Pietur So-
fiju pie elkona un abas iet.)

Sofija. Ak, tu Kungs, ak, tu Kungs. Tādu dusmu es
atkal nebiju redzējusi. (Abas prom.)

Ceturtais skats.

Jorens. Marga.

Marga. (Nostājas Jorenam priekšā un neļauj tam vairs
izvairīties.) Saki, ko tas nozīmē?

Jorens. Varbūt tā man nāktos jautāt tev.

Marga. Vai tad es tevi esmu tā gājēju priekšā paze-
mojusi, kā tu mani patlaban? — Kas tad es tev esmu, Jo-
ren? — Ja es esmu tava likumīgā sieva, tad man šinī mājē
pienākas tāda pat cieņa, kā tev.

Jorens. Jā, par nožēlošanu tu esi mana sieva.

Marga. Par nožēlošanu? Un to tu man saki jau ta-
gad, nedēļu pēc mūsu kāzām? Tikai nedēļu pēc kāzām tu
uzgriez man muguru, kad es ar tevi runāju un to tu dari
tai sievietei redzot, kas kādreiz bijusi tava —

Jorens. (Draudot paceļ roku.) Nesaki vairāk! Ne-
mini to vārdu! —

Marga. Kādēļ nē? — Tā tad viņa joprojām arī tagad tava mīlākā? — Atzīsties? Un tādēļ tu nevari no viņas šķirties, lai mājā būtu miers, lai man no tevis un viņas nebūtu jāsaņem pazemojumi? —

Jorens. Es teicu, nemini šo vārdu! Tu nē.

Marga. Kādēļ es nē? Tava sieva?!

Jorens. Tādēļ, ka atbildību par bijušo naktos prasīt man no tevis, ne tev no manis.

Marga. Kādu atbildību un par ko tu vari prasīt no manis, tu?!

Jorens. Par to, ka tu esi mani maldinājusi, ka tu esi mani krāpusi.

Marga. A, tā tad viņa tomēr melsusi! — Un tu tici tam, ko tev saka piedzērusī sievietē? Joren, tu tici tam?! —

Jorens. Marga, ja tas patiesi būtu tā, ka viņa tikai plāpājusi skurbumā!.. Ja tas tā būtu!.. Saki man to vēlreiz. Zvēri, ka tas tā, un es uz ceļiem tevi nolūgšos. Marga, zvēri!..

Piektais skats.

Agrākie. Roblapis.

Roblapis. (Ienāk pa vidu.)

Marga. (Ātri, enerģiski Jorenam.) Paliēc mierā! Ne padari smieklīgus mūs abus arī svešu ļaužu acīs, Joren!

Roblapis. (Aizver durvis un nāk uz vidu.) Nu, tad labdien jūsu mājā! — Skat, jaunais pāris ģudina kā divi balodiši. Nu, ko tu teiksi, cilvēks. (Sniedz abiem pa kārtai roku.) Nu, lai tad arī turpmākā dzīve jums būtu tikpat salda un jauka, kā šī pirmā nedēļa.

Marga. (Jautri.) Paldies, kaimiņ, par novērojumu.

Jorens. Km, km, km, jā, paldies!..

Roblapis. Es skatos... es skatos: es laikam būšu pirmais viesis šodien.

Marga. Par to arī pats mīlākais.

Roblapis. Tā?

Marga. Es uzskatu to par zīmi, ka jūs tiešām vēlat mums labu no sirds.

Roblāpis. No sirds! — Kā gan citādi, kā tikai no sirds. (Jorenam) Nu, vecais grēka gabals, ko tad tu tāds sabozies? Kāds dunduris tad tev iedzēlis? — Jā, šurp nākot es iegriezos arī pie Vergas. Arī viņš būs klāt ar visu familiju.

Jorens. Tā. Ar visu familiju?

Roblāpis. Jā, viņš jau, kaut arī tāds pastrups vārdos, tomēr lāga vīrs un arī turpmāk grib tureties ar tevi rados. To bērnu dēļ.

Jorens. Bērnu dēļ? — Kādu bērnu?

Roblāpis. (Smejas.) Ko tu stodies šodien? Nu, taču tavu bērnu dēļ. Viņš arī turpmāk būs to aizstāvis.

Marga. (Klusām prom.)

Sestais skats.

Agrākie bez Margas.

Jorens. Ak, jā, precīzi!

Roblāpis. (Uzsit Jorenam uz pleca.) Joren, Joren, vecais grēka gabals!.. Nenokar nu degunu un ņem par labu, kas ir... Tā vēl nebūt nav pāte rūgtākā vilšanās, kas jāpārdzīvo cilvēkam, Joren...

Jorens. Par kādu vilšanos tu runā? — Vai tu arī jau esi ko dzirdējis?!

Roblāpis. Es neesmu nekā dzirdējis, bet pietiek paskatīties uz tevi, lai redzētu, ka tu jūties vilies.

Jorens. Vai tiešām to var redzēt?

Roblāpis. Nu, protams. Vai tu atceries, ko es tev teicu toreiz?

Jorens. Kuru reizi tas bija?

Roblāpis. Nāc apsedisimies un izrunāsimies kā vīri! — Es redzu, te jau ir arī kas galdā un kad cilvēkam prāts un mēle palikuši tik stīvi, kā tev šodien, tad tur der tikai šādas zāles. (Novēd Jorenu pie galda, kur abi apsežas un pacilājis dažas pudeles, meklēto patur rokā.) Atceries to dienu, kad mēs ar Vergu bijām pie tevis, tu cildināji mums savas izredzētās tikumus un nevainību.

Jorens. Tā kā pa miglu atceros gan.

Roblapis. (Piepilda glāzes.) Kā pa miglu? — Jā, mīlais, tas būs gan taisnība. Tu visu šo laiku esi dzīvojis kā pa miglu, bet tādēļ jau nevajaga pazaudēt galvu, ja šī migla sāk izklīst. (Pieskandina un paceļ glāzi.) Sveiks, Joren! — Es vēlreiz saku: nenokar degunu un ar niekiem nenopūlies. Ko tev vajaga? — Ko tu meklē? Tavā vecumā, Joren! — Tev vajaga cilvēka, tev vajaga drauga, un ja tas reiz atrasts, tad labi.

Septītais skats.

Agrākie. Anna.

Anna. Saimnick, ja jūs tūdaļ nenākat, tad gals klāt: saimniece ne par šo, ne par to izlēja cūkēdienu. Nāciet skatīties paši.

Jorens. Liec tu mani mierā ar visu!..

Anna. Nē, saimniek, es nelikšu vis mierā. Milti un vājpiens tagad pludo pa grīdu, bet cūkām vajadzēs ēst lapas un ūdeni. Vai viņas to edīs? — Nu, lai tad arī jūsu cūkas sprāgst nost: es tur vairs kaju nesperšu un pirksta klāt nelikšu!

Jorens. (Piecēlies lai ietu.) Tu, kaimiņ, saki, man vajagot tikai drauga? — Nē, man vajaga arī cūkēdienu pašam taisīt. Drīz man vajadzēs pašam arī uguni pavardā aizkurt, jo — —

Anna. Tā jūsu pašu vaina, saimniek! Vai es jums neteicu, pie laulībam ejot altara priekšā uzminiet uz ligavas svārku malas. Kāpēc jūs to nedarijāt? — Tagad viņa būs valdniece mājā, un jūs tur nevarēsiet nekā darīt.

Roblapis. Jā, Joren, tev vajadzēja klausīt labam padomam.

Jorens. (Atmet ar roku un iet.)

Astotais skats.

Roblapis. Anna.

Roblapis. (Piepilda glāzīti un izdzer.)

Anna. (Brītiņu stomas un grib iet pakaļ Jorenam.)

Roblapis. Pag, Anna, palieciet brītiņu tepat. — Es

gan negribu neko sīki iztaujāt, bet saki man kā darba cilvēks, vai jaunā saimniece nevar, vai negrib piemēroties mūsu lauku dzīvei?

Anna. Saimniece? — Es nezinu, ko viņa grib un ko negrib, bet to gan es zinu, ka mani viņa nevar ne acu galā ieraudzīt. Viņa grib, lai saimnieks mani atlaiž, un tad viņa varētu darīt ko grib.

Roblapis. Bet tu neiesi prom?

Anna. Nē. Tad jau te viss aizietu postā. Un saimnieks man solīja šē Daļģos maizi un darbu visam mūžam. — Viss jau būtu labi, ja vien viņš būtu paklausījis manam padomam pie laulībām ejot. Tad viņai te nebūtu tāda vara.

Roblapis. Jā, to viņam vajadzēja gan izmēģināt.

(Aiz skatuves dziļdami Margas kliecieni: „Glābiet, glābiet, ļautiņi: mani sit nost!“)

Roblapis. Kas tur notiek?! (Grib iet.)

Anna. (Vērīgi klausīdamās; Roblapim.) Nē, necijiet tur! Tur nebūs nekas vairāk, kā saimnieces untumi.

(Kliecieni atkārtojas.)

Roblapis. (Nemierīgs.) Vai tas jau vēl kādreiz tā bijis?

Anna. Nē, bet no untumaina cilvēka visu var sagaidīt.

Devītais skats.

Agrākie. Marga. Sofija.

Marga. (Ieskrien ar izpurušiem matiem, saplosītu un pie kakla vaļā atrautu blūzi.) Glābiet mani, glābiet mani: šis nezvērs žņaudz mani nost. (Spaida kaklu.)

Sofija. (Nevcikli ietuntuļo Margai pakaļ.) Ak, Kungs, apžēlojies!..

Roblapis. Daļģa kundze, apmierinieties: šē jums nekas ļauns nenotiks.

Marga. Vai, šis necilvēks, nezvērs... Vai. (Joprojām spaida kaklu.)

Roblapis. Par ko jūs tagad runājat, Daļģa kundze?

Marga. Nu, taču par viņu, par savu vīru... Kā nāca iekšā, tā ne vārda neteicis sagraba mani aiz kakla un sāka žņaut. Labi, ka es paguvu izvairīties. Mana māte arī redzēja...

Roblapis. (Apskata Margas kaklu.) Nekādu skrambu gan neredz.

Marga. Mana māte arī redzēja, ka viņš man uzbruka.

Sofija. Ak, Kungs, apžēlojies. (Pie galda cilā pudeles.)

Roblapis. Un par ko? Taču ne izgāztā cūkēdiena dēļ? Daļģis, tik bagāts cilvēks, taču nezaudēs prātu dažu spaiņu cūkēdiena dēļ! —

Marga. (Manami nomierinājusies.) Jūs domājat cūkēdiena dēļ? (Ierauga Annu.) Nu, kā tad, tepat jau stāv viņa uzticības persona, kas nepalaidīs izdevību garām nesatracinājusi viņu pret mani. (Roblapim.) Vai es zinu, kādēļ un par ko?! — Viņš ir greizsirdīgs. Es nezinu tik uz ko un par ko. — Vispārīgi vai man tas arī jāzin?! Es zinu tikai to, ka te mana dzīvība apdraudēta un te palikt es nevaru.

Sofija. Ak, Kungs, apžēlojies! (Dzer.)

Desmitais skats.

Agrākie. Jorens.

Jorens. (Ienāk un paliek durvju tuvumā.)

Marga. Ne vienu dienu, ne vienu stundu ilgāk es šē nepalieku!..

Roblapis. (Jorenam.) Joren, kaimiņ, ko nu? —

Marga. Labi, ka te gadījās cilvēki, kas mani aizstāvētu, citādi es būtu pagalam!..

Roblapis. Joren, kaimiņ, ko nu? —

Jorens. Viņa melo. Ne pirksta es neesmu pret viņu pacēlis.

Marga. (Spaida un staipa kaklu.) Ne vienu dienu, ne vienu stundu es nepalieku te, kur mana dzīvība briesmās.

Roblapis. Joren, kaimiņ...

Jorens. Lai tad viņa arī iet, šī mele. Viss viņai bijis meli, no viena gala līdz otram. Lai viņa iet.

Marga. Tā tad tu arī dzen mani prom?! — Māt, iesim! — Zirgu uz staciju aizbraukt jūs taču dosiet mums, Daļģa kungs, vai arī to meklēt līdzcietīgos kaimiņos?

Jorens. Došu. Došu visu, ko vien vēlaties.

Marga. (Roblapim.) Jūs dzirdējat? — Māt, iesim!

Sofija. Ak, Kungs, apžēlojies! (Mudīgi izdzer.)

Marga. (Izņem Sofijai pudeli no rokām un abas iet.)
Uz redzēšanos, Daļģa kungs, tikai neaizmirstiet, ka tas arī
jums kaut ko maksās...

Anna. Jūsu mūža maizi...

Marga. (Paskatas durvis atpakaļ, tad prom.)

Vienpadsmitais skats.

Jorens. Anna. Roblapis.

Roblapis. (Pēc ilgakas pauzes.) Varbūt tā labāk,
Joren. Maksā viņai uztura naudu un diezgan.

Jorens. Es maksāšu. Un aizmirsīšu viņu...

Roblapis. Kas zin, vai tikai pēc šīs savas mūža mai-
zes viņa arī nav nākusi uz Daļģiem?

Jorens. Lai tad arī tiek. (Tuvojas Annai.) Bet mēs,
Anna, dzivosim arī turpmāk, kā dzivojuši. (Apliek Annai ro-
ku ap pleciem.) Un man būs draugs vecuma dienās, ko
man arī nevajadzēja meklēt nekur citur, jo tas jau te bija.

(Priekškars.)